

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 17. junija 1949

Številka 24

Evropski svet bo postal dejstvo

V Strassburgu se bo 1. avgusta sestel Evropski svet zunanjih ministrov. 4. avgusta pa se bo že sestel evropski parlament. Pričakujejo, da se bo udeležilo zasedanj več kot 1500 oseb. Računajo, da bo prišlo razen članov sveta in parlamenta v Strassburg tudi veliko opazovalcev iz vseh držav.

Januarja je predlagal britanski zunanji minister Bevin, naj izvolijo Strassburg za „glavno mesto“ Evrope. Francoski zunanji minister je takoj privolil v to in pred nekaj tedni je izvolilo deset članov Evropske zveze lepo alzaško mesto na Renu enoglasno za stalni sedež Evropske zveze.

Evropskega sveta se bodo udeležili zunanji ministri združenih evropskih držav. Evropski parlament ima 87 članov: Francijo, Veliko Britanijo in Ita-

lijo zastopa po 18 zastopnikov, Belgijo, Holandsko in Švedsko po 6, Dansko, Irsko in Norveško po 4, Luksemburg 3. Avstrija bo po sklenitvi svoje mirovne pogodbe postala avtomatično član Evropske zveze.

Evropski svet bo razpraljal o vseh vprašanjih, ki so važna za celotno Evropo. Pri važnejših odločitvah je potrebna soglasnost, drugače pa zadostuje dvotretinska večina. Sklepe Evropskega sveta morajo upoštevati vse države, ki so članice zveze. Izven območja tega sveta so vprašanja obrambe posameznih držav.

Evropski parlament predstavlja posvetovalno ustanovo Evropskega sveta. Kot tak je najvišji demokratični forum evropske celine.

Gospodarske zveze Jugoslavije z Zapadom

Pretekli ponedeljek so razpravljali v Parizu o gospodarskih odnosih med Jugoslavijo in Zapadom. Ameriški zunanji minister Dean Acheson je imel razgovore z beograjskim ameriškim poslanikom, ki je prišel nalašč zaradi tega iz Beograda v Pariz.

Britanski zunanji minister Bevin pa je sprejel jugoslovanskega poslanika v Parizu po svojih razgovorih z britanskim poslanikom Douglasom.

Dopisnik novinarske agencije United Press je že pretekli teden poročal, da je odpotoval ameriški poslanik v Jugoslavijo iz Beograda v Pariz, da se sestane z ameriškim zunanjim ministrom. Svoje potovanje je prekinil v Trstu, kjer se je razgovarjal z zavezniškimi oblastmi o razvoju razdora med Jugoslavijo in Kominformom. Dopisnik agencije United Press je takrat napovedal, da se bosta oba ameriška zastopnika v Parizu razgovarjala o sledečih točkah:

1. O jugoslovanski prošnji, da dobi posojilo v višini 50 milijonov dolarjev od Svetovne banke. Jugoslovani računajo več ali manj z gotovostjo, da bodo posojilo dobili in si s tem nakupili poljedelskih strojev ter izvedli svoje načrte za izboljšanje zemlje. Kakor govorijo, se je odločitev glede tega posojila zavlekla, ker zahteva Svetovna banka od Jugoslavije važne podatke.

2. Ameriški poslanik in zunanji minister se bosta razgovarjala o posojilu ameriških zasebnih bank. Pariška zastopnika zasebne „Bank of America“ Nelsen in Mont Ford sta pred tednom odpotovala z letalom iz Beograda po večdnevni razgovorih z visokimi jugoslovanskimi uradniki glede jugoslovanske prošnje, da dobijo posojilo od te banke. Poleg tega so Jugoslovani zaprosili tudi ameriško „Chase National Bank“ za posojilo. Vsota zaprošenega posojila pri obeh zasebnih ameriških bankah znaša najmanj 20 milijonov dolarjev.

Tretja točka na programu pariških razgovorov med obema ameriškimima zastopnikoma je jugoslovanska prošnja, da dobijo od Združenih držav dovoljenje za izvoz strojev iz Amerike. Zastopniki velikih ameriških in britanskih jeklarskih podjetij so se mudili v Beogradu, kjer so se razgovarjali z visokimi uradniki o jugoslovanskem načrtu, da zgradijo jeklarsko industrijo za 100 milijonov dolarjev in na ta način dvignejo proizvodnjo jekla na vsaj 500 tisoč ton letno. Večina strojev za te to-

varne bo morala priti iz Združenih držav.

Četrta točka na programu razgovorov med ameriškim zunanjim ministrom in ameriškim poslanikom v Jugoslaviji so trgovinski odnosi Jugoslavije z Zapadom. Sporazumeti se je treba le še glede nekaterih malenkosti, da pride do podpisa jugoslovansko-britanske trgovinske pogodbe za dobo pet let, ki bo predstavljala izmenjavo blaga v vrednosti 400 milijonov dolarjev. Britanski poslanik v Beogradu, sir Charles Peak se že 14 dni mudi v Londonu, kjer se pogovarja v zadnjih točkah te trgovinske pogodbe. Združene države ameriške bi rade videle več trgovine med Italijo in Jugoslavijo, vendar pa se v Beogradu govori, da lahko dobijo Jugoslovani dolarsko posojilo predno se trgovina z njihovimi sosedi ne poveča.

Peta točka na programu pariških razgovorov je nova, druga doba v borbi proti Kominformu. V svojem prvem poizkusu Sovjeti niso uspeli. Čakali so namreč, da pridejo „zdravi elementi“ na površje v jugoslovanski komunistični stranki in strmoglavijo Tita. Sedaj, v novi dobi pa se zdi, da je sovjetska strategija usmerjena na to, da začno s podtalnim delom in pronicanjem v Jugoslavijo pripravljati pripraven teren za kasnejši močnejši napad, s katerim bi strmoglavili Titov režim.

Šesta in zadnja točka na programu razgovorov med zunanjim ministrom Achesonom in ameriškim poslanikom v Beogradu pa so spopadi na madžarsko-jugoslovanski meji in na mejah z drugimi sovjetskimi sateliti. Jugoslovanska vlada smatra te spopade za namerna izžiganja in kot nerodne poizkuse za vzne- mirjanje jugoslovanske javnosti.

Po verodostojnih poročilih je bilo koncem preteklega tedna zborovanje zastopnikov kominformskih držav v bližini Vroclava (Breslau) na Poljskem. Na tem sestanku so se razgovarjali predvsem od odnosih med kominformskimi državami in Jugoslavijo. Po poročilih so pri tem soglasno sklenili, da bodo morale vse kominformske države še bolj ostro izvajati gospodarske represalije napram Jugoslaviji.

Eden izmed inozemskih opazovalcev

Zasedanje štirih v Parizu

Zunanji ministri štirih velesil so se zadnje dni spet sestajali v Parizu na tajnih sejah. Dopisniki iz vsega sveta se čudijo in ugibljejo, kaj je predmet in kakšen je potek teh tajnih razgovorov v Palais Marble Rose. Spet se je vzdignilo upanje, da bo le mogoče prišlo do važnih odločitev, ki bodo razčistile evropski položaj za nekaj let.

Zunanji minister Združenih držav Acheson je na petkovi seji pretekli teden izjavil, „da so dnevi te konference štet“.

Acheson je podal to izjavo, ko je sovjetski zunanji minister Višinski predlagal, naj bi po treh mesecih sestavili osnutek za mirovno pogodbo z Nemčijo.

Zahodni ministri so zavrnili sovjetski predlog z utemeljitvijo, da bi neuspeh v razgovorih o združitvi Nemčije in o berlinskem problemu izključeval vsako možnost sporazuma glede mirovne pogodbe z Nemčijo.

Z očitnim propagandnim namenom je Višinski poslal svojega tiskovnega

predstavnik, da obvesti časnikarje o sovjetskem predlogu, še predno so zaključili sejo. Po sedanjem postopku je vsaka delegacija obveščala tisk po vsaki končani seji izvzemši tajnih.

Predlogi Višinskega so bili naslednji:

1. Vlade Združenih držav, Velike Britanije, Francije in Sovjetske zveze bodo predložile Svetu zunanjih ministrov osnutek za mirovno pogodbo z Nemčijo v teku treh mesecev. 2. Osnutek mirovne pogodbe z Nemčijo bo vseboval določilo za umik okupacijskih sil iz Nemčije eno leto po mirovni pogodbi. 3. Pripravljeni postopek za mirovno pogodbo bodo izdelali na sedanji konferenci Sveta zunanjih ministrov.

Višinskijevi predlogi ne navajajo, kaj bi morala vsebovati mirovna pogodba poleg določila o umiku okupacijskih čet.

Višinski ni razložil, kako naj bi pogodba rešila politične, gospodarske ali socialne probleme, o katerih se sovjetski in zahodni ministri niso mogli sporazumeti.

Acheson je izjavil, da bo proučil te predloge, ni pa prikrival, kaj misli o njih. V odgovor na neko vprašanje glede sovjetskega predloga, naj se okupacijske sile umaknejo eno leto po sklenitvi mirovne pogodbe, je Acheson dejal, da to lahko pomeni „še po 51 letih“, če bo sovjetska zavlačevalna taktika še nadalje trajala.

V zvezi z umikom čet je Acheson poudaril, da imajo zahodna področja 45 milijonov prebivalcev in 94.000 kvadratnih milj ozemlja, a samo 270.000 mož v okupacijskih silah na vseh treh področjih. Število okupacijskega moštva, ki ga ima Sovjetska zveza na vzhodnem področju, ki je za polovico manjše in ki ima manj kot polovico prebivalstva, pa znaša 340.000. Dodal je, da bi bilo Nemcem zelo dobrodošlo, če bi Sovjeti skrčili svojo okupacijsko silo.

Tako je stališče Združenih držav, Francije in Velike Britanije. Težava pa obstaja v tem, kako najti temelj za sporazum.

Oton Župančič umri

Nenadno je prišla vest, da je v Ljubljani umrl vodilni sloven. pesnik Oton Župančič. Umrl je v soboto 11. junija, pogreb pa se je vršil v torek 14. junija dopoldne.

Oton Župančič je bil znan tudi kot prevajalec Shakespearejevih dram. Od leta 1925 naprej je bil član Londonske šole za orientalske in slovanske jezike. Lani je bil imenovan za „ljudskega pesnika“. Ta naslov je bil podeljen samo še dvema drugima pesnikoma.

Avtobusne cene ostaneje

Pri draginjskem valu, ki je zajel začetkom junija vsa podjetja in ko so se podražila vsa važnejša živila, nas je ugodno presenetila vest, da niti poštna uprava niti železniška uprava nimata zaenkrat namena zvišati dosedanjih vozni cen na avtobusih. Tudi privatna avtobusna podjetja sporočajo, da ne nameravajo povišati dosedaj veljavnih vozni cen.

Vozne cene na vseh avtobusih ostanejo torej nespremenjene, kakor so bile pred 1. junijem t. l.

Kominform zboruje

v Varšavi je mnenja, da bo šla Sovjetska zveza tako daleč, da bo zahtevala od kominformskih držav prekinitve diplomatskih odnosov z Jugoslavijo.

Po mnenju dobro poučenih krogov v Varšavi so razpravljali na sestanku Kominforma tudi o verskih ustanovah, posebno o rimo-katoliški Cerkvi in o gospodarskem položaju vzhodne Evrope v slučaju brezuspešnih pogajanj med štirimi zunanjimi ministri v Parizu glede Nemčije.

Politični pregled

JUGOSLAVIJA

Reuter poroča iz Beograda, da je Češkoslovaška s tem, da je prepovedala ves izvoz v Jugoslavijo, povzročila popolno ukinitve trgovine med obema državama. O tem poroča uradno jugoslovansko obvestilo, ki pravi, da je Češkoslovaška uvedla to prepoved v začetku maja in da je Jugoslavija odgovorila na to prepoved, da je zadržala ves izvoz v Češkoslovaško v vrednosti okrog 2 milijonov 500 tisoč šterlingov. Kot pravi dalje jugoslovanski komunike, so se jugoslovanski zastopniki pretekli teden podali v Prago, da se nadalje pogajajo o trgovinski pogodbi med obema državama, toda kakor hitro so jim bili stavljene nesprijemljivi pogoji, so se vsa pogajanja prekinila.

Češkoslovaška je zahtevala od Jugoslavije, da poveča za šestkrat uvoz ne-železnih kovin v Češkoslovaško za isto količino češkega uvoza v Jugoslavijo. Jugoslovanski komunike obtožuje zaradi tega češko vlado, da je enostransko prekršila češko-jugoslovansko pogodbo in zaradi tega so postale normalne trgovinske razmere med obema državama nemogoče.

Reuterjev dopisnik pravi, da smatrajo to češko obnašanje v Beogradu kot novo poostreitev kominformove gospodarske blokade Jugoslavije. S tem je Jugoslavija skoraj popolnoma izolirana od vzhodnoevropskih držav.

Trgovci iz drugih držav, ki se mudijo v Beogradu, pravijo, da je češko obnašanje proti Jugoslaviji posebno nesramno, ker so svetovne cene neželeznih kovin zadnje čase padle in je zaradi tega Jugoslavija sedaj v zelo slabem položaju, če jih hoče ponuditi zapadnim državam v zameno za stroje, ki jih ne more več dobiti iz Vzhoda. Stroji in oprema tovarn so za Jugoslavijo življenjske važnosti, ako hoče izvesti svojo petletko, za katero pravijo Jugoslavlani, da jo hoče Kominform na vsak način preprečiti.

INDIJA

Nedavno je indijski socialistični voditelj Narain v svojem govoru na nekem socialističnem shodu v Bombayu obtožil komuniste, da hočejo ustvariti anarhijo za svoje lastne cilje.

V svojem govoru, ki ga prinaša bombajski časopis „Svobodni tisk“, je Narain rekel, da so komunisti vedno pripravljene ribariti v kalnem. Mislijo, da morejo odpraviti vlado s terorjem in pobalinstvom. V Hayderabadu povzročajo nasilje s tem, da pravijo ljudstvu, da se mora osvoboditi gospodstva indijskih kapitalistov.

Dve sta dolžnosti vsakega državljanca, je zaključil Narain. Treba je zagotoviti primerno življenjsko raven za delavce in kmete. Treba je tudi, kakor so dovolj dokazali svetovni dogodki, ustvariti močno politično silo, združeno fronto vseh naprednih edinic.

ČESKOSLOVASKA

Kot znano, je namestnik načelnika češkoslovaške misije v Berlinu dr. Bedrich Brügel podal ostavko in zbežal na Zahod.

Sedaj je bilo objavljeno njegovo pismo češkoslovaškemu zunanjemu ministru, v katerem sporoča svoj odstop in s katerim istočasno odklanja ponujeno mesto načelnika odseka v praškem ministrstvu za nemško-avstrijske zadeve. V objavljenem pismu piše dr. Brügel:

„Naši odnosi z zahodnimi zasedbenimi oblastmi so zdaj slabši kot odnosi med zahodom in vzhodom. To je pripisati dejstvu, da je zunanje ministrstvo dopustilo kampanjo proti istim silam, na katere se je Češkoslovaška dnevno obračala za pomoč v obrambo svojih koristi v Nemčiji. Istočasno je zunanje ministrstvo dovolilo elementom češkoslovaške špijonaže, da so delovali v zahodni Nemčiji, ne da bi za to vedeli odgovorni načelniki češkoslovaških predstavništva v Nemčiji. To je dovedlo do tega, da zahodne zasedbene oblasti teh naših uradov ne jemljejo več resno. Glavni razlog, zaradi katerega ne morem več služiti tako imenovani ljudski

demokratični republiki Češkoslovaški, pa je v dejstvu, da so prišli k meni, ko sem se mudil v Češkoslovaški, obupani stari prijatelji in delavci in mi z listinami dokazali, da se vršijo v čeških pokrajinah aretacije ljudi brez vsakega pismenega naloga in da pridržujejo aretirance v zaporih brez vsakega razloga in brez zaslišanja.

Ugotovil sem tudi, da organi češkoslovaške javne varnosti mučijo in delajo silo vsem državljanom, ki padejo v njihove roke. Tega se ne more opravičiti z nobenim ideološkim vidikom. Pripadam sindikalnemu gibanju od leta 1913 in sem se vedno boril za njegova načela. Moje dosedanje življenje mi brani zamolčati to, kar se dogaja zdaj v Češkoslovaški, še manj pa sodelovati pri tem, kar ne vodi v socializem, temveč v koruptno policijsko diktaturo.“

ALBANIJA

Opazovalci v Tirani pravijo, da Albance lahko delimo v 3 politične skupine.

Ministrski predsednik Enver Hodža vodi prvo skupino, ki šteje 6000 do 7000 pristašev njegove vlade. To skupino podpirajo sovjetska misija v Albaniji, Hodževa telesna straža in okoli 2000 Jugoslovancev, ki so pobegnili iz Jugoslavije v Albanijo, ko je nastal spor med Titom in Kominformom.

Drugo skupino tvorijo pristaši generala Hodže, bivšega notranjega ministra, ki je sedaj v ječi v Tirani. Ta skupina ima 3 do 4 tisoč pristašev. Za pristaše vladne stranke Enver Hodže so ti ljudje titovci in trockisti. Podpirajo jih Albanci, ki so se zatekli v Jugoslavijo in katerih je približno 1000.

Tretjo skupino tvorijo ostali Albanci, katerih je okoli 90%. Ta skupina, ki je najbolj močna, želi da se čim preje reši komunističnega režima. Upa, da bo prišlo do ostrega spopada med obema komunističnima skupinama in da bo to propast obeh.

Kakor poroča albansko notranje ministrstvo, so v ponedeljek v Tirani usmrtili bivšega albanskega ministrskega podpredsednika Kočija, ki je bil pred dnevi obsojen na smrt. Koči je bil obdolžen, da je sodeloval s Titom in je hotel albansko gospodarstvo zaslužniti Jugoslaviji.

RUMUNIJA

Na Romunskem se oblasti strašno bojijo novic, ki jih prinaša zahodni tisk in radio. Hotele bi, da bi bili Romuni omejeni samo na tiste novice, ki jih one razširjajo.

O zahodnem tisku in radiu pravijo, da so „zastrupljeno orožje vojnih hujšakcev in nevarno sredstvo, s katerim varajo politično nezrele ljudi, ki nimajo nobenega sredstva, da bi spoznali, kaj se dogaja za železno zaveso, s katero jih je Wall Street obdal.“

Sovjetski tisk pa „vedno prinaša vso resnico in nič drugega kot resnico“.

Koliko je resnična ta trditev romunskih komunistov, se vidi iz tega, kar piše sovjetski „Učiteljski list“, ki pravi:

„Sovjetska vojska je bila prisiljena, da se sama bori tri leta s Hitlerjevimi hordami. Velika Britanija in Amerika sta stopili v vojno, ko je zmaga nad Hitlerjevo Nemčijo kot posledica uničujočih udarcev sovjetskih oboroženih sil bila že zagotovljena.“

SOVJETSKA ZVEZA

C. L. Sulzberger, pariški dopisnik „New York Timesa“, poroča, da je po najnovejših vesteh v sovjetski komunistični partiji v teku nova, resna, obširna čistka. Tako so po poročilu dopisnika brez velikega trušča izginile iz javnosti razne osebe iz najvišjih mest, med katerimi Voznesenski, bivši član politbiroja, Popkov, član prezidija vrhovnega sovjeta, Kuznecov, tajnik centralnega komiteja partije, sin Ždanova in drugi.

Izgleda, da je od konca leta 1947 bilo odstranjenih iz partije 300.000 članov; vendar se glasom mnenja dopisnika sedanja čistka ne more primerjati s čistkami v letih 1930 in 1940.

TRST

V nedeljo so bile volitve v občinsko zastopstvo v Trstu; voliti je bilo 60 odbornikov. Pri volitvah so dobile večino stranke, ki so za priključitev tržaškega ozemlja k Italiji. Te stranke so dobile 40 mandatov. Največ od teh strank je dobila ljudsko-krščanska stranka (democristiani), ki je dobila 25 mandatov, 3 mandate je dobil italijanski blok, 4 mandate novofašisti, 4 mandate pa italijanski socialisti. Od strank, ki so proti priključitvi tržaškega ozemlja k Italiji, so dobili največ glasov komunisti in dobijo v občinskem svetu 13 odbornikov, slovenska narodna lista dobi 1 mandat, ravno tako tudi ljudska fronta, ki je za priključitev Trsta k Titovi Jugoslaviji.

UVOZ ŽIVIL DRŽAV ERP V 1949/50

Predvidena vrednost živil, ki jih bo zahodna Evropa verjetno morala uvoziti v prihodnjem proračunskem letu, bo znašala približno 9 milijard dolarjev. Od teh uvozov naj bi Uprava za gospodarsko sodelovanje krila 21% proti 24% leta 1948/49.

V kolikor zadeva krušne žitarice, bodo države Evropskega obnovitvenega načrta morale predvidoma uvoziti v letu 1949/50 skupno 17 milijonov ton, od katerih bodo 9 milijonov ton dobavile Združene države. Uvozi maščob in olja bodo verjetno znašali 3 milijone ton. Od teh bi Združene države dobavile 12%.

Upati je, da bo Evropa v prihodnjem letu sama krila svoje potrebe, v kolikor zadeva dušikova gnojila in da bo nekoliko znižala uvoz sladkorja. Uvoz bombaža v zahodno Evropo bo v letu 1949-1950 nekoliko višji kot v letu 1948/49 in bo znašal približno 1.350.000 ton. Približno 60% te količine naj bi dobavile Združene države. Uvoz tobaka bo za 1,8% višji kot v tem letu. Od tega blaga bodo Združene države dobavile približno polovico.

Uspehi so držav Evrop. obnovitvenega načrta vidni, kar je razvidno iz višine narodnih dohodkov, ki so se dvignili od vsote 9 milijard 800 milijonov dolarjev v letu 1947 na 115 milijard dolarjev v letu 1948.

ČRNCI V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Celinsko prebivalstvo črncev v Združenih državah je znašalo julija 1947 14.460.000, a celokupno prebivalstvo Združenih držav pa 140 milijonov.

Iz poročila, ki ga je pred kratkim objavil statistični urad Združenih držav, je tudi razvidno, da je v razdobju od leta 1940 do julija 1947 narastlo število belcev povprečno za 1,2% letno, črncev pa za 1,6%.

Drobne novice

Po poročilu britanskega radia je glasovalo v ponedeljek 86% stavkujočih nemških železničarjev v Berlinu za nadaljevanje stavke. Železničarji so se odločili za nadaljevanje stavke v kljub nasprotnem nasvetu sindikalnih voditeljev in britanskega mestnega poveljnika.

*

Stavkujoči pristaniški delavci v Liverpoolu, Avonmouthu in Bristolu so prenehali stavkati. Vprašanje železničarskih stavk pa je še nerešeno. Razgovori glede ukinitve teh stavk so se vršili v sredo in četrtek.

*

Sovjetska vlada je odklonila britansko-ameriški predlog za sklicanje konference, na kateri bi razpravljali o kršitvah točk o človeških pravicah v Bolgariji, Romuniji in na Madžarskem. Sovjetska vlada je odklonila preiskavo, dasiravno sta Velika Britanija in Združene države zbrale številne dokaze o kršitvah določb mirovnih pogodb s strani vlad omenjenih držav.

+ SEBASTIJAN BOROVNIK

V sredo zjutraj je v celovškem sanatoriju nenadoma umrl g. Sebastijan Borovnik, daleč okoli znan lastnik puškarne v Borovljah. V terek je bil operiran, vendar pa operacije ni prestal. Pogreb blagopokojnega zavednega narodnjaka je danes (v petek) ob 15. uri v Borovljah. Naj v miru počiva!

KOMUNISTIČNE SPLETKE PROTI KATOLIČANOM

Papež je obsodil takoimenovano krščansko napredno gibanje v Italiji, ker se ne strinja s katoliškim naukom.

Papež sviri verne katoličane pred pristopom k temu gibanju, ker dokazuje njegova zveza z ateističnim materializmom, da gibanje ni katoliško. Nedavno je vatikanski radio v hrvaščini označil krščansko napredno gibanje kot primer „znane komunistične taktike“, ki izrablja naivne katoličane za svoje zločinske namene.

PRED SESTANKOM PREDSTAVNIKOV SVOBODNIH SINDIKATOV ZA USTANOVITEV NOVE SVETOVNE SINDIKALNE ZVEZE

Dne 25. in 26. junija se sestanejo v Ženevi predstavniki 15 milijonov članov sindikalne zveze Združenih držav in predstavniki drugih svobodnih sindikatov zahodne Evrope, da ustanovijo novo svetovno organizacijo. Nova organizacija se bo uprla dosednji svetovni zvezi sindikatov, v kateri vladajo komunisti. Kakor znano, so izstopile do sedaj iz te organizacije že sindikalne zveze desetih držav.

KOMUNISTI POVZROČAJO NEMIRE V TABORIŠČIH ZA BEGUNCE

Nedavno so v nekem taborišču za begunce v Italiji našli dokument, kateri nam odkriva taktiko komunističnih agentov v teh taboriščih.

Namen delovanja teh komunističnih agentov je po tem dokumentu dvojen: diskreditirati begunce v očeh tistih držav, ki bi jih bile voljne sprejeti kot emigrante, in gojiti nezadovoljstvo, nezaupanje in obup med begunci, ki morajo končno priti do zaključka, da so zahodni zavezniki sovražniki.

Da se ta dvojni cilj doseže, je treba povzročiti nesporazum med različnimi narodi ter med različnimi političnimi skupinami iste narodnosti glede socialnih in gospodarskih vprašanj.

Življenjske razmere je treba znižati do najnižje mere zato, da bo čim več zločinov. Prosvetno delo je treba onemogočiti tako, da na važna mesta pridejo osebe z majhno ali nikako izobrazbo.

Politične nasprotnike komunizma se mora kolikor mogoče prisiliti k molku. Med begunci in upravo taborišča je treba povzročiti nezaupanje.

UKAZANA „PROSTOVOLJNOST“

Poročila o „spontanih proslavah 1. maja“ v državah — sovjetskih podložnicah zvenijo kaj čudno, če upoštevamo podrobne priprave za 1. maj, kot nam jih opisujejo poročila iz Varšave in Budimpešte.

Tako so krajevne organizacije poljske enotne delavske stranke (bolje: komunistične partije) poučile svoje pristaše, da lahko ostane 1. maja doma v vsakem stanovanju le ena oseba, ki čuva stanovanje proti tatovom. Nihče ne sme gledati proslave iz okna. Noben član raznih obrtnih, akademskih ali drugih organizacij ne sme kot posameznik gledati na ulici majskega sprevo-da. Vsi člani teh organizacij so dobili ukaz, da se od 6.30 zjutraj dalje prostovoljno udeležujejo majske proslave. Zasebne in javne stavbe so morale biti okrašene z zastavami, rdeče zastave so nad poljskimi zastavami prvič prevladovala na javnih stavbah.

Delavce v nekaterih industrijah so zastopniki njihovih strokovnih organizacij napotili, da so „prostovoljno“ zaprosili, da smejo „prostovoljno“ z nadurami nadoknaditi čas, ki je bil izgubljen s pripravo za majsko proslavo.

Na Madžarskem so morali hišni gospodarji in trgovci in drugi okrasiti svoje prostore z blagom, katerega so morali plačati po 9 do 13 forintov za meter, z zastavami, ki so jih morali kupiti po 23 do 44 forintov, s svetilkami, napisi itd. Občinske dekoracije so plačali z denarjem davkoplačevalcev in hišnih gospodarjev. Tovarniški nameščenci so morali v določenih primerih delati za stroške proslave 1. maja na teden poldrugo uro več. (AIS)

OTON ŽUPANČIČ

Na Vinici v Beli Krajini je bil rojen dne 23. januarja leta 1878 in v Ljubljani je umrl dne 11. junija 1949. — Dolga življenjska doba preko 71 let je med tema dvema življenjskima mejnikoma, doba, ko je Oton Župančič snoval in klesal slovensko besedo, kakor je ni še nikdo do sedaj med Slovenci. Zato pa

je tudi njegova pesem priljubljena pri otrocih, z veseljem jo prebirajo fantje in z živahnimi srčnimi utripi dekleta, z navdušenjem vsi zreli možje in žene, vsi sloji vsega naroda povsod, kjer prebivajo Slovenci.

Pol stoletja po Prešernu, ki je položil temelj in pridobil svetovno slavo slovenskemu pesništvu, smo dobili prvo knjigo njega, ki so ga te dni v Ljubljani položili v grob. Dolga je pot od Prešerna do Župančiča, med tema vrhovoma je mnogo znamenitih pesnikov, globoko čutečih ljudi in velikih umetnikov, a nihče se od njih po svoji globini, moči in širokosti ne more v toliki meri kosati s Prešernom nego ravno Oton Župančič.

Župančičevo duhovno obzorje je široko, njegova izobrazba vsestranska in res temeljita. Zato ni čuda, da je obseg njegovega delovanja tako pester in ve-

dno odsev življenja in časa, v katerem je pesnik živel.

Kot študent je začel leta 1894 z otroškimi pesmicami v Angelčku, v Vrtnu in v Zvončku. V zrelejših letih se je ob lastnih otrocih pomladil in poglobil ter podaril mladim materam in očetom in vsem, tudi odraslim otrokom, prekrasno otroško knjigo „Ciciban“. V drobnih stihih je v preprosti lupini globoko in zlato jedro. Danes si ne moremo misliti slovenske čitanke brez Župančičevih šaljivk, nagajivk in ugank.

Divji mož, kosmati mož
tri doline je ogradil:
„To bo vrt moj, vanj si rož
in sočivja bom nasadil.“
Pluga nima, ne brané,
kar z rokami prst rahlja si;
kar storile so roké,
to z nogami potepta si.

Ali iz pesmi „Naše luči“:
Luč četrta je beseda:
jasna hodi med narodi,
dušo k duši tajno vodi.
Sonce je zašlo za goro,
mesec je odšel za soncem,
ogelj v hiši je ugasnil,
sam ostal sem brez besede,
odgovori Ciciban:
kaj je naša zadnja luč?
Naša zadnja luč je duh:
vse je mračno, duh sam seva,
k Bogu pota razodeva.

Mlad fant je Župančič, ki poje dekletu podoknico, ji vroče in na sto načinov zatrjuje svojo ljubezen, postane mladenič, ki premišlja, kaj je njemu — umetniku — ljubljena ženska, in končno, ko dozori v moža, spozna v ženi svoj drugi jaz in enovitost vsega stvarstva.

In vse, glej, vse,
kar v meni je kdaj zadrželo,
vse bilo je čisto in belo,
vse jasni tvoj žar je opral.

(Sonce — roža.)
Kot veter v vrhu trepetlike,
tako si v mojem srcu ti:
ves gaj molči, le v nji šumi —
in duša, polna tvoje dike,
trepetajoča te slavi.

(Tebi.)

Ni pisal čas, pisalo je trpljenje
na tvoje čelo svoje mrke znake:
pet mesecev — in kakor da si
prerok
prišel nazaj, tako si ves teman.
(Svidenje)

Kuj me, življenje, kuj!
Če sem kremen, se raziskrim,
če jeklo, bom pel,
če steklo — naj se zdrobim.
(Geslo.)

Stoj kot drevo brez zavetja!
Višji si, bolj te pretresa vihar,
višji si, bližnji nebeški ti žar,
dalj gre oko ...
(Sebi.)

Kakor se Župančiču poglablja in plemenito očičuje čustvo ljubezni do ženske, tako je tudi z ljubeznijo do domovine. Čim bolj poet dozoreva, tem česče se oglašata ta struna na njegovi mnogoglasni liri. Daljni spomin je, ki ga vabi iz velikega mesta domov, spremlja izseljenca preko morja, v miru trepetu za usodo neobgljene krpice svoje zemlje in njenih mejnikov, za dušno zdravje narodiča.

In kakor ovije se val okrog skal,
ob Gradu se lije Ljubljana,
vsa z mesecem posejana.

Mejica teče ob tiru,
za njo v polnočnem miru
gubijo se polja, s stezami prepeta.

Z gore razgleduje se mati Marija,
blesteča, pokojna zre svet pod seboj;
vasica med drevjem — in tam domačija.

Domovina, daj mi roko,
ne beži, ostani pri meni,
tesno, tesno me okleni
in pel ti bom pesem visoko,
pel materi češčen, kot ni ti še nihče pel.

Razširi, raztegni se, krog domovine,
kamor stopi mi noga — na tvojih sem tleh,
kamor nosi me jadro — na tvojih valeh,
kamor hoče srce — pri svojih ljudeh.

Kakor s trakovi so zvezane s cestami tu vasi,
cerkev je dvignila glavo preko streh,
z viška motri nehanje ljudi pod seboj,
ure jim meri in delo deli.
Hiše so hišice, okna so okenca, nagelj iz
oken

lije zelen se po steni, rdeče se peni
v soncu tihi ta slap —

Hodil po zemlji sem naši in pil nje bolesi.
Sveta si, zemlja, in blagor mu, komur
plodiš —

z oljem mu lečiš razpokano dlan,
shrambe mu polniš ...
O, tam sveti duh razpostrl je krila nad
mizo,
blažen je trud in blažen počitek družini.
Hodil po zemlji sem naši in pil nje prelesti.
Ljubil sem jo.

O rodni dom, o hiše očetove streha ti!
Siv dan je prišel; razšli smo se vprek in
v šir,
ostale pod streho so lastovke v varnem
zavetju
med nas je usekalo in nas razteplo po
svetu ...

Kje, domovina si? Ali na poljih teh?
Še pod Triglavom, okrog Karavank?
Ali po plavžih si, ali po rudnikih?
Tu? Preko morja? In ni ti mejá?
Hotel nekda sem, da bi se razširila,
da bi razpela svoj krog čez zemljó —
glej, in zdaj vidim: silna, brezmejna si,
v daljo kot seme razsipaš svoj plod.
(Duma.)

Po gimnaziji je Oton Župančič študiral na Dunaju, bil je domači učitelj, popotoval po zapadni Evropi, nato pa je bil upravnik narodnega gledališča v Ljubljani.

Svoje pesnitve in pesmi je zbral v Čaši opojnosti ter v zbirkah Čez plan, Samogovori in V zarje Vidove. — Najpomembnejša njegova pesnitev je Duma. V njej opeva pesnik čudovito lepoto svoje domovine.

Tudi v gledališkem slovstvu se je pokazal Župančič kot pravi mojster. Iz življenja Celjanov je upodobil tragični lik Veronike Deseniške. V vzorno slovenščino je prestavil več angleških in francoskih iger. Te predstave so prave umetnine.

Truplo pokojnega Otona Župančiča je ležalo od nedelje do torka v Ljubljani v palači predsedstva vlade. Vse dni so se velike množice ljudstva iz vseh delov Slovenije poslavljale od svojega pesnika. Maršal Tito je poslal vdovi pesnika sožalno brzojavko, v kateri je poudaril, da je smrt velikega pesnika nenadomestljiva izguba za vse narode Jugoslavije.

Obiščite

Landhauskeller

kjer dobite prvovrstna jedila in pijače. Dunajska kuhinja, negovana vina. Priporočam se tudi za obisk restavracije in bufeta v „STRANDBAD“ ob Vrbskem jezeru. Sobe za tužce. Lastnik: Laßnig

Kapelški punt

Zgodovinska povest

Spisal
dr. Ožbolt Jlaunig
(Nadaljevanje)
30.

To vreme je še bolj vplivalo na naše popotnike iz Kaple. Rano so bili vsi pokonci in že pred deseto uro, ob kateri so bili pozvani, so se zbrali na dvorišču deželnega dvorca, kjer so bili prostori c. kr. okrožnega urada. Ura je bila tri četrt na deset, otoplo so se zazveneli udarci in se razgubljali v neprodilni megli. Povabljeni so se podali v določeno čakalnico, kjer je bil že pisar Hubman. Mrko so se pogledali, ne da bi spregovorili kako besedo.

Pri peči je sedel sluga Damijan, ki je takoj uganil, da so ravno prišli tisti, ki jih je poklical komisar na odgovor. Prezirljivo jih je pogledal, češ, če jih ima gospod komisar za grešnike, tudi v njegovih očeh niso nič vredni, ker sluga mora biti vedno na strani svojega gospoda.

Ura je odbila deset. V stranski sobi so se slišali koraki, nato pozvoni, znamenje, da naj pride sluga.

Nemirno so čakali poklicani, saj so vedeli, da se jim ne obeta nič dobrega. Kmalu se vrne sluga in pokaže z roko, da naj vstopijo.

Župnik je bil prvi, za njim je šel sodnik, nato Vegl; ostali so sledili počasi. Postavili so se po vrsti in čakali na prihod komisarja iz njegove pisarne.

Kmalu se odprejo stranska vrata in v dvorano vstopi komisar Pauer. Plaho so pogledali kmetje na visoko, resno postavbo. Župnik in sodnik sta bila docela mirna, tudi Vegl ni kazal najmanjšega razburjenja.

Komisar Pauer se postavi pred zbrane može, jih nekaj časa strogo gleda skozi velika zlata očala ter pravi nato: „Vi ste torej župnik Valentin Pruner in vi sodnik Hagen?“

„Da, gospod komisar,“ odgovorita oba mirno.

„In kdo so drugi?“ vpraša komisar s strogim glasom.

Župnik se obrne proti ostalim in jih imenuje po vrsti, kazaje na vsakega posameznega s prstom.

Komisar gleda nekaj časa, nato vzame raz mizo tiskane liste in pravi počasnó, ali odločno:

„Zakaj sem vas klical, vam mora biti znano. Kar ne morem doseči z lepim, moram storiti na ta način. Ako vam niso znane cesarske odredbe in si jih nečete zapomniti, prečitam jih jaz in želim, da jih sedaj temeljito spoznate.“

Rekši pogleda vse od župnika do Miklava, ki je stal na koncu. Kmetje so spreminjevali svojo barvo, bilo je tiho, da bi slišal miš škrobotati.

Komisar vzame liste v roke in prične čitati vse cesarske odredbe, med njimi tudi odredbo z dne 29. aprila 1784 in 16. septembra 1784, ki so se nanašale na odstranitev tablic in na oblačenje Marijinih kipov in podob svetnikov.

Počasnó je čital komisar in vsako važno določbo posebno poudarjal. Ko je končal, pogleda strogo sodnika in župnika.

„To so določbe, katere bi vi, gospod župnik, morali že davno vedeti in izpolnjevati, a dosedaj še niti najmanj-

šega niste storili. Ali vam nisem dal stroga povelja, da se mora odvzeti Marijinemu kipu oblačilo in da se morajo odstraniti tudi votivne tablice? Ali ste to storili?“

„Oprostite, gospod komisar,“ pravi župnik mirno in počasnó: „storil sem svojo dolžnost, a župljani so hoteli imeti tako, kakor je bilo poprej.“

„In vi ste to trpeli, seve; to je vam prišlo kakor nalašč, samo hlinite se, v srcu pa ste dali ljudem prav.“

„Gospod komisar!“

„Tiho, nobenega ugovora, vas že poznam; vi bi lahko dosegli s svojim vplivom, da bi se bile izpolnjevale cesarske naredbe, a tega niste hoteli! Vi ste ravno tak puntar kakor vsi drugi!“

„Krivico mi delate,“ reče župnik s povzdignjenim, samozavestnim glasom; „spoštoval sem vedno božje in posvetne zapovedi; toda kjer je sila ljudstva, tam se ne morem upirati.“

„To je ravno slabost. Vi morate pomagati tem odredbam do veljave, ker ste pa popustljivi, se ljudje vse upajo.“

„Napačno me sodite, gospod komisar!“

„Molčite, z ljudstvom ste; a le čakajte, moč postave vam dam čutiti!“

Rekši se obrne do sodnika, ga gleda nekaj časa in reče:

„In tudi vi, trški sodnik, ki bi imeli gledati na red v trgu, dajete potuho ljudem in različnim hudobijam s tem, da ljudi, ki se pregrešijo proti odredbam, niti kaznovati nečete!“

„Gospod komisar,“ odvrne sodnik mirno, „jaz sodim po svoji vesti in postopam tedaj, kadar smatram za potrebno.“

(Dalje prihodnjič)

REŠITEV KRIŽANKE „POMLAD“ iz številke 22:

Vodoravno: 1 cvetoča; 5 K(oroška) K(ronika); 6 skrivaj; 11 ven; 12 dv(ojina); 14 rogač; 15 Ezav; 17 ar; 18 ep; 19 ti; 21 mt (meter); 22 dne; 23 sat; 25 Odra; 27 sapica; 29 par; 30 ppp; 32 neon; 33 pes; 34 april; 37 krop; 38 šmarnica; 39 mladost; 41 kukavica; 42 lastovka; 48 črešnja; 51 nn; 52 rosa; 53 ded; 56 bezeg; 59 biči; 61 dres; 62 jasmin; 66 pav; 68 kip; 69 m(ilitary) p(olice); 71 km (kilometer); 73 gad; 74 šen; 75 arak; 77 Ra; 78 ki; 79 p. s. (pripisano); 81 rad; 82 aj; 83 enota; 84 sv. Jurij; 85 ab; 86 pratika.

Navpično: 1 cvet; 2 vezi; 3 ena; 4 Adam; 5 korec; 7 Kresal; 8 ropar; 9 Ig; 10 val; 13 vrt; 16 veder; 20 bron; 22 D. P. (Displaced person); 24 spominčic; 25 ona; 26 Ani; 27 se; 28 as; 29 pi; 30 pravnik; 31 pp; 33 pa; 34 ao; 35 p. s.; 36 rt; 40 oko; 43 srd; 44 torek; 45 osel; 46 vas; 47 a(nno) D(omi-ni); 49 je; 50 az; 54 ej; 55 da; 57 ep; 58 Gašper; 60 I(van) P(rijatelj); 63 S(imon) G(regorčič); 64 mak; 65 idikraj; 72 maj; 76 adj(ektiv); 80 iti. la; 67 Vesna; 69 Mars; 70 prav; 71

Moške

nylon nogavice
polo srajce
kopalne hlače

Ženske in otroške

kopalne obleke.
Otroške igrače

Grüner

CELOVEČ · Burggasse

France Ravnik:

NEŽA

Neža ji je bilo ime in ona mi je narekovala to zgodbo. Brez besed mi jo je povedala in jaz sem jo razumel. Bila je plavalas dekle, vitke postave, s tankimi ustnicami, na katerih je ležal otožen nasmeh in njene velike, žalostne oči so bile skrivnostne kakor morje s svojimi globočinami. In te oči, kakor so bile skrivnostne, so povedale več kakor vse njene besede. Često sva govorila o vseh mogočih rečeh, se smejala in razgovarjala o stvareh, ki so nama bile neznane kakor nepisnemu črke. Poslušal sem jo, ji pritrjeval, medtem sem pa bral v njenih očeh zgodbo, zapisano s črkami trpljenja v njeni duši, ki se ji je zrcalila v skrivnostnem morju njenih oči. — Zato ni ta zgodba plod fantazije, je nisem napisal sam, ampak sem jo prepisal, jo povedal z njenimi besedami tako, kakor je bila zapisana v njenih očeh...

Predstavljajte si, da gledate v njene skrivnostne oči, ki govorijo in pripovedujejo namesto nje:

Sedela sta pod macesnom, ki je ves siv in častitljiv razprostiral svojo mogočno krošnjo nad njima. Skozi njegove dolge veje so padali sončni prameni, drobni kakor srebrne strune, trepetali in se poigravali v njenih plavih lasih. Molčala sta in zrla drug mimo drugega, v očeh je bilo nekaj težkega, da si nista upala pogledati drug drugemu v oči, v srcih obeh pa je glodala temna slutnja, ne da bi vedela zakaj!

Njegova roka je počivala v njeni in oba sta čutila, da jima podrtavajo prsti. Nič se ni zganilo v bližini, samo stari macesen je šepetal tajinstveno, kakor da bi pripovedoval zgodbo svojega življenja, skrivnostno, kot bi jima kdo odgrinjal zaveso, za katero so skrite čudovite stvari, o katerih sploh ni slišalo človeško uho... Dolga je morala biti zgodba, kajti zrla sta tako molče in otožno morda uro in več.

V krošnji je završalo, suha vejica se je odlomila in počasi padala med gostimi vejami ter padla pred njegovimi nogami na tla. Oba sta se ozrla brez besed, oči so jima zagorele v čudni luči in prsti so se krčevito oprijeli ter še bolj zatrepetali.

„Ciklama,“ je spregovoril on in glas mu je bil boječ.

„Poglej! Zlomilo jo je,“ je dejala ona in se sklonila preko njegovih kolen, pobrala suho vejico, jo zlomila med prsti ter vrgla preko glave za hrbet. Roko mu je bila ovila okoli vratu, glavo spustila v njegovo naročje in mu gledala v obraz.

Pogledal ji je v oči in hotel nekaj reči, pa ni spregovoril, samo ustnice so mu zatrepetale.

Odmaknila mu je pogled, kajti ni mogla prenesti njegovih žalostnih, vlažnih oči, ki so se ji zdele kakor zagrnjene s črno tenčico.

In oba sta čutila v tistem hipu, da je stopilo med njiju nekaj temnega in dahnilo v srca čuden nemir.

Čez čas se je on tiho sklonil do njene obraza in jo lahko poljubil na ustne.

Zdelo se ji je, da je njegov dih ledeno mrzel in ustnice težke kakor svinec. Zatrepetala je in se tesno privila k njemu.

Mračilo se je, ko sta se dvignila. Kakor bi se ujela v mislih, sta se ozrla na zlomljeno ciklamo, ki je uvela, kakor kaplja strnjene krvi ležala v mahu.

Sklonil se je do njenega ušesa:

„Tudi mene bo zlomilo, kakor to ciklamo...“

Začudeno mu je pogledala v obraz in videla, da je žalosten. Ustnice so mu bile stisnjene in pogled nemiren.

„Jože!“ je kriknila vprašujoče.

Stopil je tik pred njo, jo prijel za obe roki in jo proseče pogledal:

„Neža,“ je dejal mehko, kakor bi se mu beseda iztrgala iz dna duše. „Ali boš tako dobra in mi prinesla šopek ciklam?“

„Čemu ne?“

Sklonila se je in utrgala ciklamo, še nerazcevelo, ter mu jo vtaknila v gumbnico.

„Ko se bodo razcevele, jih boš dobil. Najlepše bom izbrala...“

Tik pred vasjo sta se poslovila. Žalostno je bilo slovo, kakor bi se poslavljal za vedno.

Drug dan je Jože odpotoval v Ljubljano...

Teden dni je preteklo po Joževem odhodu. Ciklame na Taboru so se bile razcevele in grič je bil podoben bojišču, ki je polno še sveže krvi.

Previdno je izbirala Neža med ciklamami, vsako je po večkrat ogledala, preden jo je utrgala.

„Najlepše bom izbrala,“ je ponavljala v mislih, ko se je sklanjala nad cveticami in čuden strah jo je obhajal, ko je gledala šopek, svež in dehteč, rdeč kakor kri.

Ko je prišla domov, je dela šopek v vazo in zdelo se ji je, da diši po sveži krvi.

Ravnokar je hotela iz sobe, ko je prišla mati.

„Brzjavka.“ —

Pomolila ji je zgrnjen list. Zazdelo se ji je, da jo je nekdo udaril čez glavo in čutila je, da bo padla. Z roko je segla po brzjavki in se sesedla na stol.

Mati jo je začudena pogledala in odšla iz sobe.

Ko je ostala sama, je boječe pretrgala list in prebrala vrstico:

„Pridi takoj! Te pričakuje Jože...“

Zatrepetala je, se dvignila ter pripravila na pot. Šopek ciklam je skrbno spravila v škatlo.

Ob petih je prišla na postajo in vlak, s katerim je mislila potovati, je odpeljal pred pol ure. Vsedla se je v kot čakalnice in čakala prihodnjega vlaka. Ob pol dvanajstih zvečer je vstopila v voz.

Drugo jutro je potrkala na Joževem stanovanju. Gospodinja ji je odprla. Nezaupno jo je gledala, ker je ni poznala.

„Je Jože doma?“ je vprašala.

„Gospoda Jožeta iščete?“ — Nekaj temnega je leglo čez ženino obličje, kakor sočutje.

„Gospod Jože je v bolnici...“

Neža ni več spraševala. Stekla je po stopnicah in šele, ko je pozvonila pred glavnimi vrati bolnice, se je za silo zbrala. Sestra v dolgi črni obleki ji je odprla. „Ni čas za obiske!“

„Pustite me naprej! — Moram k njemu!“

.....

Kaj si dobro dekle želi

Poglobimo se v dekletovo dušo in odgovor nam bo dan: dobrega prijateljstva, dobre družbe in dobrega čtiva.

Prijateljstvo. — Mikavna in dragocena beseda je. Toda vsako prijateljstvo ne zasluži pohvale in priznanja; zlasti če ni ukoreninjeno v poštenem, nepokvarjenem srcu. Prijateljstvo mora biti nesebično, iskreno, plemenito in zanesljivo. Tako prijateljstvo nazivamo „zaklad“, ki se pa ne pobere kar tako na cesti. Zato pa če išče n. pr. dekle prijateljico, ne sme biti zadovoljna kar s prvo deklico, ki se ji približuje, prikupuje. Ne! Prepričati se je treba, ali je vredna zaupanja. Imeti moramo vsakega človeka za dobrega, dokler se nismo prepričali o nasprotnem.

Po čem sodimo vrednost človeka? Že po govorjenju. Tu nas spremlja pregovor škofa Slomška, ki pravi: „Česar polno je srce, rada usta govore.“ Ako je govorjenje bližnjega opolzko, nedostojno, bodimo prepričane, da je njegovo srce spačeno. Prava, iskrena prijateljica je kakor diamant, čista, prosojna; pri tem pa trdna, značajna in neizpremenljiva. Kdor je dober, bi rad še druge imel dobre, kdor je pa sam slab, hoče vso svojo okolico napraviti sebi enako. Slabi večkrat sramotijo svojega poštenega tovariša, ker se zavedajo njegove večje vrednosti in so mu nevoščljivi.

Dobro dekle, beži proč od slabega

Kriknila je, da se je prestrašila svojega glasu.

„H komu hočete?“ je vprašala mirno sestra.

Povedala ji je.

In zopet je videla na sestrinem obličju kakor prej na obrazu Joževe gospodinje izraz, podoben sočutju.

Dolgo je molčala sestra, njen obraz je bil blede in voščen. Očividno je izbirala besede, kako bi povedala. Čez čas je negotovo mukoma spregovorila:

„Čeprav vas spustim naprej, vas on ne more sprejeti...“

„Umril je...“ je zastokala Neža in škatla s ciklamami ji je padla na tla. Sestra se je sklonila in jo pobrala. Neža je sunkoma segla po njej, jo pritisnila na prsa in zaprosila:

„Pustite me naprej, sestra...“

Brez besed se je sestra umaknila, zaprla za njo vrata in jo vodila po stopnicah. Pred belimi vrati se je ustavila.

„Tukaj je,“ je pokazala na vrata in pritisnila na kljuko.

Oklevaje je Neža prestopila nizki prag in ni upala naprej, niti pogleda si ni upala dvigniti. Počasi, oklevaje, kot bi pričakovala, da bo zagledala nekaj strašnega, se je oprijela podboja pri vratih in dvignila oči. Hotela je krikniti, pa ji nekaj zadrnilo grlo. V glavi ji je zašumelo in v dušo ji je leglo nekaj tako težkega, da ji je zatrepetalo srce. Brez zavesti je omahnila z opletajočimi koraki na sredo sobe in padla na kolena.

Z glavo je udarila ob črno pregrnjen oder na katerem je med svečami ležal Jože. Škatla s ciklamami ji je zopet padla po tleh, pokrov je odletel in uvele ciklame so zatrepetale kraj odra.

Sestra se je sklonila, pobrala šopek in ga položila na Jožovo srčno stran...

Vsako leto, ko so vzcevale prve ciklame na Taboru, je nabrala Neža šopek in ga prinesla na Jožovo gomilo. In vselej, ko jih je položila v senco križa ji je zakrvavelo srce in bilo kakor šopek ciklam...

To je povest, ki sem jo bral v Nežinih očeh, in ona mi je dovolila, da sem jo prepisal. In ko sem ji jo nato prebral, mi je priznala:

„Da, ko sem vas poslušala, se mi je zdelo, da stojim pred zrcalom, žalostna in potrta s šopkom ciklam v naročju, ki sem jih nekoč nabirala na Taboru. — In sedaj so že petkrat odcevele, ne da bi katero utrgala,“ je dodala.

Na njenih ustnicah je zaigral nasmeh, jaz sem pa čutil, da ji je srce zopet zakrvavelo in bilo podobno šopku ciklam, kakor tokrat ko jih je polagala na gomilo...

Fr. N.:

Kmečkim ženam

Ve, žene, ste ravne in krepke rasti in zdravja vam zarja iz lica žari.

Za trud in za delo ustvarjene ste, za resnost in šalo nadarjene ste.

Nevolje vam težke skrbi ne bude, ne močijo lic vam mehkužne solze.

Življenje ni prazna igrača za vas, ker veste, da kratek na zemlji je čas.

.....
kletom manjka in zato gineva tudi pravo dekliško življenje.

Če ti kdo vsiljuje prijateljstvo s tem, da te vabi s seboj v gostilno ali na zabavo, vedi, da spleta okrog tebe nevarno mrežo. Človek, ki se skuša približati z darovi, z vabo na zabavo, ne išče poštenega, dobrega dekleta, marveč išče sebe in zabavo, ki je nizkotna: vse je dovoljeno, kar ugaja! Me pa bodimo drugih, treznejših misli in poslušajmo, kaj nam veli glas razuma in vesti, ki pravi: „Dovoljeno je le to, kar je po božji volji.“ Pošten človek, ki si išče tovarišice za živlensko pot, bo čakal primerne starosti itd. in tedaj šele bo pri belem dnevu z vedrim obrazom odkrito, brez ovinkov stopil vpričo njenih staršev pred bodočo nevesto, ki mu je voljna ponuditi roko za življenje. Kjer ni značajnosti, srčne kulture, obzirnega viteštva in močne volje, tam tudi ni prave in čiste ljubezni. Kam zavede mlade ljudi lahkomišelnost prijateljstva, nam dovolj pričajo družinske žaloigre in nezakonski otroci.

Družba. Dekle, le pojdi v družbo, toda glej, v kakšno. V družbi bodi vedno dostojnega obnašanja. Nejevoljne smo, če nas mati vprašajo, kam greš, kje si bila, glej, da boš v tej in tej uri doma itd. Tudi odraščajočemu dekletu je treba biti za petami. Skrbna in ljubeča mati vedno zasleduje pota svoje hčere. Danes se tega ne zavedamo, prišel bo pa čas, ko bomo spoznale to nadziranje v pravi luči.

Dekle, ki se v družbi prostasško, razposajeno obnaša, je kmalu v nadlego in posmeh. Vsiljivo, smešno, priskutno in izumetničeno obnašanje je odbijajoče in izpričuje le notranjo neiskrenost. Za takimi kulisami se skriva češče pokvarjena narava.

Kaj pa čtivo in knjige? Je dober in potreben pripomoček za samovzgojo. Tudi knjige so družba. Lepa knjiga je kulturna odposlanka, dajmo ji mesta v naših domovih, odprimo ji srce.

Neizpodbitna je resnica, da dobre knjige pripomorejo k plemenitim nazorom. Knjiga ti je tovarišica, ki se pridruži in ti govori prisrčno in šepetaje. Slaba knjiga ti morda pripoveduje najgrše nespodobnosti, pa se nič ne sramuje, nič ne zardi. En sam stavek lahko človeka pokvari, ker ga morda ne zapusti več, ampak se ga oprime kakor klop. Glede čtiva ne velja izgovor: „Notranje sem močna, kaj mi to more škoditi.“ Tudi drevo je močno, a mu črvi izpodjedajo korenine, da usahne. Iz čitanja malovrednih romanov si kaj hitro ustvari človek neresnične in napačne pojme o življenju. Naj bo beseda v kvarni knjigi še tako izpiljena in blagozvočna — strup ostane strup in učinkuje v najmanjši količini.

Na kupe je danes knjig in knjižur, v katerih se tepta ženska čast. Taki pisatelji knjig hočejo le na videz biti viteški napram ženstvu, v resnici jo pa sramote in ponižujejo do skrajnosti. Čestokrat k temu same pripomoremo. Dobro, potrebno je, da se informiramo, kakšen je oni, ki je knjigo spisal. Kolikim pisateljem se je ladja vernosti razsula in tava jo ali pa zaidejo v brezverstvo. Ali je mogoče, da bi bila knjiga takega pisca, ki nima vere, versko neoporečna? Vzgojeslovec Alban Stolz je dejal: „Če izdajaš denar za slab časopis ali knjigo, plačuješ najemnino satanu za svojo krstno dušo.“ Zato proč s slabimi čitimi, kajti ono narod zastruplja in uničuje!

Sadjar v juniju

Češnje, jagode in ribezelj ali rdeče grozdjice v juniju že zorijo in je to prvo sadje letošnjega leta. Z ozirom na sorto nekatere vrste od teh sadežev zorijo kmalu v prvi polovici meseca junija, druge vrste pa šele proti koncu meseca, mogoče tudi še v mesecu juliju. S skrbnim obiranjem teh sadežev moremo njih kakovost še znatno povečati.

Ako porabimo te sadeže v lastnem gospodinjstvu in ako jih ni treba prevažati na večje razdalje, jih pustimo toliko časa na drevju, grmičih ali grmušljih, da popolnoma dozori. Vsak sončni dan namreč znatno poviša vsebino sladkorja v teh sadežih in tako znatno zboljšuje njihovo kakovost in tudi seveda njihovo vrednost.

Koščičasto in jagodičasto sadje obiramo po možnosti ob hladnih jutranjih ali večernih urah. Tako pride to sadje hladno v skladišče, vsled česar se znatno poviša nepokvarljivost sadja. Ako nimamo ravno prevelike množine sadja, bomo mogli skoraj vedno vsaj večino zgodnjega in zato lahko pokvarljivega sadja obrati v hladnem dnevnem času.

Črkvost češenj

Češnje postanejo zelo čisto črvice. To črkvost povzročajo črvički ali boljše rečeno, žerke češnjeve muhe. Proti tej črkvosti je najzanesljivejše sredstvo škropljenje z 1%-no raztopino gezarola. Češnjeva muha leže jajčeca navadno v bližini peclja češnjevga ploda na poldozorele češnje. Ličinke ali žerke ki se izležejo iz teh jajčec, si izgrižejo pot v češnjev plod in povzročajo tako črkvost češenj, kar seveda njihovo vrednost izredno zmanjša. Neprijetno je še posebno to, da leže muha jajčeca predvsem na pozne in trde sorte češenj, ki imajo navadno najvišjo ceno. Najugodnejši čas za škropljenje češenj proti žerkam češnjeve muhe je takrat, ko začnejo češnje zoreti. Priporočljivo pa je, če škropljenje po nekaj dneh spet ponovimo, ker drugače ni nikoli gotovo, če smo zadeli ravno najugodnejši in najprimernejši čas za škropljenje. — Škropiti moramo tako, da so češnjevi plodovi popolnoma navlaženi, najbolj pa oni del, ki je okrog peclja.

Poletno škropljenje

Skoraj vse vrste sadja v poletnem času napadajo listne uši; zato ne smemo nikakor pozabiti na škropljenje z raznimi tobačnimi ali nikotinskimi sredstvi. Je že tako, da danes brez škropljenja sadnega drevja v vsakem letnem času, pa tudi v poletju, ne moremo pričakovati več kaj prida dobička od sadnega drevja. Mogoče bomo sicer še imeli nekaj let dobro sadno letino, vendar pa se sadni škodljivci množijo tako hitro, da nam bodo končno uničili vso sadno letino.

Rodne veje podpirajmo

Drevesa, ki so zelo obložena s sadjem, moramo pravočasno podpreti, da se močno rodne veje ne odlomijo, vsled česar bi nastala velika škoda. Ta škoda je ni tako velika vsled izgube plodov, večja in skoraj nenadomestljiva je izguba v tem, da se odlomijo ravno najbolj rodne veje sadnega drevesa. Ob močnem vetru večkrat preglejmo, če opore še držijo. Večkrat bo tudi treba, da opore prestavimo.

Poldebla in nizka debela rdečega grozdja ali ribezlja in pa kosmulje imajo zelo malo odpornosti in njihove težke krošnje se zlasti ob deževnem vetrovnem vremenu rade vpognejo. Zato moramo po takem vremenu takoj pregledati, če vse vezi še dobro držijo.

Poletno gnojenje

Tla pod drevesi naj bodo brez plevela, ki odvzema drevesnim koreninam hrano. Mesec juni je tudi zadnji čas za gnojenje z dušikom. Še prav posebej moramo pri tem gledati, da gnojimo bolj močno onim drevesom, ki so posebno bogato obložena s sadjem. Tem drevesom moramo gnojiti pravzaprav dvojno. V poletnih mesecih se tvorijo namreč že cvetni nastavki za prihodnje leto. Zato moramo zelo rodnim drevesom gnojiti v mesecu juniju najprej zato, da se morejo dobro razviti plodovi v tekočem letu in nato pa gnojimo, da se more v letošnjih poletnih mesecih tudi obilno razviti cvetno popje, ki nam

bo nato rodilo in dalo obilno sadno letino v prihodnjem letu. Škrbimo torej že sedaj za bogato sadno letino v letu 1950!

Še pozneje, torej po mesecu juniju, gnojiti z dušičnimi gnojili nikakor ne mormo priporočati, ker je nato nevarnost, da les do zime več pravilno ne dozori in more takemu lesu zimski mraz, če je le malo hujši, zelo škodovati. Zato vse ob pravem in ob svojem času, tudi gnojenje pri sadnem drevju.

Vlaga v zemlji

Ako dolgo časa traja poletna vročina in vsled tega tudi poletna suša, moramo sadno drevje zalivati. Nikakor ne smemo na zalivanje pozabiti pri mladih drevesih in še posebno ne pri onih drevesih, ki so šele nanovo posajena. Zelo ugodno vpliva na ohranitev vlage v zemlji večkratno okopavanje zemlje pod drevjem. Pri tem moremo ponovno ugotoviti, da v poletni suši mnogo več trpijo ona drevesa, pod katerimi zemlja ni nikoli okopana in pod katerimi bujno uspeva plevel. Nasprotno pa veliko boljše prenašajo poletno sušo ona drevesa, pod katerimi zemljo redno okopavamo in kjer ni plevela.

Ona sadna drevesa, ki imajo le plitve korenine in ki rastejo razen tega še na plitvem tlu, morajo dobivati vso po-

trebno vlago v gornjih slojih zemlje. Taka drevesa so še prav posebno občutljiva proti dolgotrajni poletni suši. Taka drevesa na zapleveljenem tlu, pa tudi na tlu, poraslem s travo, nikdar ne bodo dajala bogate sadne letine in plodovi se na takih sadnih drevesih nikdar ne morejo lepo razviti.

Poletno prirezovanje

Koncem meseca junija in pa začetkom meseca julija pregledamo vsa ona drevesa, ki so bila letos spomladi cepljena ali požlahtnjena. Pri tem pinciramo, to je prirežemo vse one poganjke, ki niso ravno potrebni za tvorbo drevesne krošnje. Vse te poganjke prirežemo tako, da ostanejo še štirje ali pa največ pet listov. To pa smemo napraviti šele takrat, ko so preostali listi res že popolnoma razviti, ker morajo sedaj ti preostali listi prevzeti tudi nalogo onih listov, ki jih odrežemo. Namen tega prikrajševanja poganjkov je, da ojačamo preostale popke in jih tako nekako spremenimo v cvetno popje. Ako v mesecu juniju listi še ne bi bili popolnoma razviti, s tem prikrajševanjem počakajmo do meseca julija.

Vodilne poganjke pri mladih drevesih privežemo ob palice, da jih veter ali pa tudi ptiči, ki sedajo na nje, ne morejo odlomiti.

Ako vezi, s katerimi so prevezana požlahtnjena mesta, še močno držijo, jih zrahljamo, da ne ovirajo razvoja na cepljenem, to je požlahtnjenem mestu.

Nove mezde in cene v kmelijstvu

Novi dogovor o mezdah in cenah, ki je stopil v veljavo večinoma dne 7. junija t. l., vsebuje tudi nekatera določila za kmeljske in gozdne delavce.

1. Kmetijski delavci

Delavci in delavke, ki živijo v skupnem gospodinjstvu s svojimi delodajalci in dobijo pri njih vso oskrbo, dobijo pri mesečni plači dodatek v višini 8 šilingov. — Oni delavci, ki dobivajo po kolektivni pogodbi živila kot deputat, dobijo pri mesečni plači dodatek v znesku 12 šilingov. Ako dobivajo samo en del deputatov, na katere imajo po pogodbi pravico, v naravi ali v gotovini, imajo pravico na plačilo ostale količine deputatov po novih, zvišanih cenah. — Dninarji, ki dobivajo plačo samo v gotovini, dobijo po novih določilih na uro dodatek v višini 30 grošev; nova, tako določena meza na uro se poviša še za 41/2%. Po teh določilih določene plače dobijo oni, ki prejemale plačo mesečno, že od 1. maja. Oni pa, ki dobivajo plačo tedensko, pa dobijo nove zneske izplačane od 23. maja t. l.

2. Gozdni delavci

Z veljavnostjo od 23. maja t. l. so zvišane vse mezde nauro za 30 grošev. K tako zvišani mezd se pribije še dodatek v višini 41/2%. Akordne mezde so zvišane z veljavnostjo od 23. maja za 17%.

3. Stalni nameščenci

Vsi nameščenci v kmelijstvu in gozdarstvu dobijo k sedanjim mesečnim plačam dodatek v višini 60 šil. Tako povečana mesečna plača se še poveča za 41/2%. Pri onih, ki prejemale plačo za nazaj, velja to določilo od 1. maja, pri ostalih pa od 1. junija t. l.

Pri delavcih in pri nameščencih odpade od 1. junija doklada za prehrano otrok v znesku od 34 šilingov.

4. Socialni prejemki in socialne dajatve

Do sedaj je bila najnižja mesečna renta določena na 143 šilingov; ta znesek je sedaj povišan na 156 šilingov mesečno. Najnižja mesečna renta za vdove je določena sedaj na 78 šilingov, najnižja mesečna renta za sirote pa na 63 šilingov.

Od 1. junija dalje so povečane tudi socialne dajatve. Znesek za bolniško zavarovanje je povišan za 0.75%, torej od dosedanjih 6% na 6.75%. Znatnejše pa je povišan prispevek za invalidno zavarovanje in to od dosedanjih 5.6% na 10%.

Za primer navajamo, da je moral plačati n. pr. delavec, ki živi v skupnem gospodinjstvu z delodajalcem, do sedaj vseh socialnih dajatev 22.78 šilingov, v bodoče pa bo moral plačati v smislu novih določil približno 43 šilingov mesečno.

Cenik za električni tok

(Veljaven od 1. junija t. l.)

I. Cenik za gospodinski tok (H-cenik)

Osnovna cena za 1 prostor mes. S 4.—
Osn. cena za 2 prostora mes. S 6.—
Osnovna cena za vsak nadaljnji prostor mesečno S 3.50.

Cena za 1 kwh (kilovatna ura) po števcu S —.25.

II. Cenik za obrtni tok (G-cenik)

a) za razsvetljavo:

Osnovna cena mesečno za prvih priključenih 100 w S 7.—

Osnovna cena mesečno za vsakih nadaljnjih 50 w S 2.50.

Cena za 1 kwh S —.25.

b) za stroje in slične naprave:

Osnovna cena mesečno za prvih priključenih 500 w S 8.—

Osnovna cena mesečno za vsakih nadaljnjih 500 w S 5.—

Cena za 1 kwh S —.25.

III. Cenik za kmetijski tok (L-cenik)

Osnovna cena mesečno za prve 3 hektarje obdelovalne površine S 9.—

Osnovna cena mesečno za vsak nadaljnji hektar obdelov. površ. S 1.10

Cena za 1 kwh S —.25.

IV. Cenik za male potrošnike (K-cenik)

Osnovna cena za dvovodni števec na mesec S 2.50.

Osnovna cena za trivodni števec na mesec S 4.—

Osnovna cena za štirivodni števec na mesec S 4.—

Cena za 1 kwh za tok za razsvetljavo S 1.30.

Cena za 1 kwh za delovni tok S —.60.

Cena za 1 kwh za skupno šteti tok za delo in razsvetljavo S 1.—

V. Cenik za nočni tok

Osnovna cena se ravna po vrsti števnih naprav.

Cena za 1 kwh S —.15.

Cene za pavšalirani odjem toka se istočasno zvišajo sorazmerno s splošnim povišanjem cen za električni tok.

Pozor! Kmetije!

Vse praške za živino v stari dobri kakovosti

dobite zopet v

Drogeriji Laber

Beljak - ob Dravsk. mostu

GOSTILNA

„ZUM GOLDENEN BRUNNEN“

Lastnik:

Karl König

VRT ZA GOSTE ZOPET ODPRT

Dobra jedila in pijače, solidna postrežba

CELOVEC

Lidmanskyyasse 8 - Telefon 11-45

Proli rji

„Kemična družba proti rji“ v Ameriki je izdelala posebni ovojni material za zaščito strojev in raznih kovinastih kosov pred rjo. Z novim materialom lahko zaščitimo navedene predmete med prevozom in pri ležanju v skladiščih, ko niso druga sredstva pri roki. Je to posebna vrsta ovojnega papirja, ki je prepojen s posebno kemično sestavino. Ta je brez duha, nestrupena, ne draži kože in razvija v papirju počasi plin, ki preprečuje rjavenje.

Zanimivo pri tem je pripomniti, da povzroča rja ameriški industriji 6 milijard škode na leto, katero bodo s tem sredstvom verjetno znižali.

Radioaktivna semena

Ameriški znanstveniki, ki se pečajo z atomskimi poizkusi, delajo v tvornicah Oak Ridgeju zanimive poizkuse, da pospešijo hitrost spremembe, ki jo narava sama izvaja na raznih rastlinskih vrstah tako, da postavi semena raznovrstnih rastlin atomskemu obstreljevanju, da postanejo radioaktivna, kakor se je to že posrečilo s kovinami. Če bodo ti poizkusi dali pozitivne uspehe, tako je izjavil nedavno predsednik komisije za atomsko energijo David L. Lilienthal, bo človeštvo v bodočnosti lahko razpolagalo z novimi različnimi rastlinami, ki bodo odporne proti zajedalcem ter neurju, kar bo imelo kot posledico večje in boljše kmečke pridelke.

Pri navedenih poizkusih se postavijo semena skupno s kovinami na dolge in tanke podstavke iz kovine, katere porinejo v atomsko baterijo, kjer postanejo radioaktivna; vendar pa rastline, ki se razvijajo iz njih, ne kažejo nikakih radioaktivnih znakov. Glavni namen izvedencev je ta, vzgojiti novo vrsto turščice večje sladkorne vsebine in posebne vrste lešnikov, ki so odporna proti gotovim boleznim ter vrsta debelejšega krompirja, ki se lahko ohrani za daljši čas.

Cene svinjskemu mesu

V „Koroški kroniki“ št. 21 smo objavili nove cene živim svinjam. Sedaj so določene tudi nove cene svinjskemu mesu.

	Celovec in Beljak	Ostala Kor.
Stegno	19.60	18.80
Pleče	17.80	17.—
Karé	19.80	19.—
Trebušno meso	14.—	13.20
Rebra	11.—	10.40
Slanina (za oddajo)	7.50	7.50
Slanina, prosta, za predelavo	12.—	12.—
Saio (za oddajo)	8.50	8.50
Glava	8.—	7.40
Jetra	16.—	15.60
Pljuča	8.—	7.60
Srce	8.—	7.60
Slezeno (vranica)	4.—	3.60
Jezik	10.—	9.60
Kosti	2.—	2.—

Gornje cene so najvišje dopustne cene in označujejo ceno v šilingih za 1 kilogram.

Cena za žive svinje je določena na 7.70 šil. za kilogram. Potrošnik pa plača, kakor je razvidno iz gornje preglednice, za 1 kilogram svinjskega mesa 17 do 19 šil. in k temu dobi še 20% kosti. — Razlika med živo težo pri svinjah in med mrtvo težo oziroma težo mesa se računa navadno s 23%. Ker pa je pri tehtanju oziroma prodaji vračunano tudi 20% kosti, je razlika med živo težo in med težo mesa le še samo 3%. Razlika med prodajno ceno za žive svinje (7.70) in med ceno mesa za potrošnike 17 do 19) pa je okrog 140%. Zdi se nam, da upravičeno lahko trdimo, da je zaslužek, ki je dovoljen mesarjem, mnogo previsok.

Sedanje smeri v komunističnih državah

II.

Nadaljujemo s člankom ameriškega časnikarja Samuela Sharpa pod naslovom: „Sedanje smeri v komunističnih državah“, ki ga je priobčila ameriška revija „American Perspective“. V prvem delu članka je pisec razpravljal o vzrokih in vplivih, ki so ustvarili sedanji položaj v vzhodni Evropi. Nato nadaljuje:

„V prvi dobi te tako imenovane komunistične „nove demokracije“ se je precej visoko povzpela še neka druga stranka. To so bili socialni demokrati. A tudi njih je zadela ista usoda. Odstranili so jih kot neodvisno silo. Komunisti so bili do njih še bolj neizprosni kot do ostalih strank, ker so imeli na svojih strani veliko glasov iz delavskega razreda in so bili prav delavci njihovi najzvestejši člani. Zato so socialni demokrati postali neposredni tekmeči komunistov. Komunisti so jih odstranili v posameznih državah na različne načine. Koliko časa so za to potrebovali in kako se je njihovo delo razvijalo, pa je bilo odvisno od tega, kako močno je bila socialdemokratska stranka zakoreninjena v posameznih narodih, v koliko so bili njeni voditelji upogljivi in koliko odporni so bili strankini pristaši.

Povojni voditelji socialističnih strank v vzhodni Evropi so pripadali levemu krilu tistih strank, ki so nastopale v skupni fronti s komunisti. Tu pa tam so se te stranke skušale upreti komunistični nadoblasti in pokazati neodvisnost. Tako je češka socialdemokratska stranka začasno odstavila svojega voditelja Fierlingerja.

Toda ti poskusi odpora so bili kaj kratkotrajni. Fierlinger je zopet postal voditelj socialistične stranke po komunističnem udaru v februarju 1948. Komunisti so ga samo zato postavili na prejšnji položaj, da bi pričel stapljati socialiste s komunistično stranko.

V novih demokracijah komunističnega kova danes ni več neodvisnih socialističnih strank. Ko so odstranili še zadnje ideje, ki so jih ločile od komunistov, so se socialisti znašli pred dejstvom, da dejansko med njimi in med komunisti ni več nobene razlike in da ni vzroka, da bi bili še ločeni od komunistične stranke. Nato so se združili z njimi v novo stranko, ki ni imela nič novega razen imena. Imenovali so jo delavsko stranko. Na Češkem, kjer so skušali bolj kakor kjer koli drugje ustvariti posebni „čehoslovski socializem“, skušajo sedaj prekositi druge rdeče podložnice v svoji leninistični gorečnosti. Nova stranka je tu nič drugega kot komunistična partija. Na Poljskem pa trenutno komunisti skrivajo to stranko pod vodnim naslovom „Stranka združenih poljskih delavcev“.

*

V teh toliko opevanih novih demokracijah je uničevanje neodvisnih politično vplivnih središč nujna posledica komunistične nezmožnosti, da bi sodelovali v koaliciji, kjer ne bi imeli popolne oblasti. Vlade nekaterih podložniških držav imajo sicer v svoji sredi še vedno lažne kmete, lažidemokrate in druge predstavnike preostalih strank in skupin, toda avantgarda delavskega razreda so komunisti in oni imajo vso oblast v rokah. Sedaj ne potrebujejo več raznih krink „narodne enotnosti“ in so pričeli zopet govoriti pravi jezik leninizma. Na Poljskem so sneli Kosciuskovo zastavo in na Češkem ne vihra več prapor Jana Husa. Zamenjala ju je zastava srpa in kladiva.

Ta poslednji štadij zgodovinskega razvoja — ta izraz rabijo komunisti za oznako dobe, ki lahko traja od šest do sto let — je bila logična posledica komunističnega stremjenja po oblasti, ki jo je bilo lahko že vnaprej prerokovati. Na ta razvoj pa vplivajo predvsem zunanji pogoji. Vse dejanje in nehanje v tem razvoju pa vodi Sovjetska zveza po sklepih in načrtih, ki jih daje Kominform kot središče vsega komunističnega gibanja. Čas je prišel, da sovjetski voditelji z ozirom na mednarodni položaj utesnijo bojne vrste v svetu in da zberejo vso oblast v rokah strogo disciplinirane skupine, ki bo očiščena vseh omahljivcev in prisklednikov.

Čeprav se je jedro povojnih delavskih strank v vzhodni Evropi izoblikovalo okrog predvojnih komunističnih skupin, je vendar nove pristaše bolj vlekel vodilni položaj komunistične partije po vojni, kakor pa pred vojno, ko so bili komunisti še ilegalna in preganjana skupina. Med nove pristaše so se vrinili razni oportunisti in dobičkarji z dvomljivo preteklostjo med vojno, ki so skočili v stranko zato, da bi bili bolj varni in bi imeli od tega koristi. Vendar pa so bili med novimi člani tudi ljudje, ki so bili prepričani, da je komunizem v vzhodni Evropi neizogiben, da pa ni nujno, da bi moral biti sovjetskega kova. Tako so n. pr. češki komunisti trdili, da se revolucija leta 1917 ni vršila na pravih tleh in da bi jo oni izved-

li na bolj kulturn način, ker so kulturno in tehnično bolj razviti kakor narod ruskih mušikov. Enako so poljski komunisti svoje komunistično prepričanje mešali s svojim tradicionalnim ponosom ali celo z zavestjo posebnega poslanstva. Slična stališča bi lahko ugotovili med komunisti na Madžarskem, Rumunskem, v Bolgariji in verjetno celo v Albaniji. Najbolj pa se je narodna zavest združila s komunističnimi načeli v Jugoslaviji. In prav posledica tega je bil dramatski spor med Titom in Kominformom. Tito je vključ temu postal zvest glasnik Kremlja, čeprav ne dela v njegovo korist. A Kremlju to ne zadostuje. Zato je opomnil Tita in vse druge, da je komunizem, ki ni pod boljševiškim nadzorstvom, kriva „vera“.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Živeti in čitati

Eden najboljših britanskih vojaških poveljnikov v zadnji vojni, feldmaršal lord Wavel, ki ni znan samo kot vojak, ampak tudi kot pisec, je imel pred kratkim londonskem radiu predavanje pod naslovom „Živeti in čitati“, iz katerega posnemamo sledeče vrstice.

Kakšno vlogo naj igra v našem življenju čitanje? Gotovo ne sme stopiti na mesto aktivnega delovanja in naj nikar ne izključi neodvisnega mišljenja, naj pa tudi nikar ne predstavlja nadomestka za pogovore. Vendar pa lahko vpliva kot pomoč na naše delovanje in ga tudi podžiga. Razen tega pa lahko oploja tudi naše mišljenje in pogovore. Na vsak način pa imamo od čitanja neomejeno zabavo. Na naših knjižnih policah stojijo druga poleg druge knjige, ki vsebujejo duha, zabavo, pustolovščine in romantiko vseh časov in iz vsega sveta. Res se nam ni treba čuditi, če se naše oči sem in tja po kakem utrujačem obisku s poželenjem ozirajo na knjižno polico ter se mi le preradi umaknemo nevšečnim dolžnostim ter rajši vzamemo v roke kakšno napeto knjigo.

Čitanje predstavlja predvsem napram pogovoru veliko prednost, ker pač lahko knjigo izbiramo, kakor v trenutku odgovarja našemu razpoloženju. Knjižna polica A nam je na razpolago, če potrebujemo kaj resnega, polica B, če potrebujemo kaj veselega — knjiga stori vse, kar zahtevamo od nje, ostane pri nas ali pa jo lahko tudi odložimo, medtem ko kakega dolgočasnega gosta ne moremo kar tako, recimo v prispodobi, po dveh straneh odsloviti.

Rad bi govoril o tem, katero pisanje mi je ostalo najdalje v spominu in katere knjige so dobile na mojih knjižnih policah trajno mesto. Na splošno vzeto, stojijo na mojih knjižnih policah knjige o zgodovini, življenjepisi, popisi potovanja in prvem mestu, in ker sem preživel precejšnji del svojega življenja na Vzhodu, imam tudi lepo število del o Indiji in Srednjem Vzhodu. Eno izmed najlepših del v prozi pa je zame življenjepis T. E. Lawrence-a: „Sedem stebrov modrosti“.

Tudi mnogo lirčnih del ima svoj prostor na mojih knjižnih policah in mnoga so mi se vtisnila v spomin. Pesnitev v vseh oblikah spada med najdragoce-

nejšo zapuščino, ki smo jo prejeli, toda precéj, kar se imenuje danes pesništvo, nima s pesništvom ničesar skupnega več. Pesnitev naj nekako pleše v našem srcu in mora biti sladka kakor poljub, hiteti mora z nami v dogodovščine ali pa naj s tihim šepetanjem pripoveduje o žalostnih stvareh preteklosti. Nikakor pa ne sme laziti okoli nas s temnim, nerazumljivim mrmranjem. Mogoče postajam tudi že star, da mislim tako, toda naj bo kakor hoče, jaz imam rajši stare pesnike.

Končno pa nam preostane še to, kar bi najraje imenoval „čtivo za zabavo“. Knjige, ki jih čitamo samo zato, da bi se odpočili in nimajo nobenega drugega namena, kakor da nas zabavajo, da pozabimo glas vsakdanjosti in strah pred jutrišnjim dnevom. To je mogoče za mnoge najbolj zabavno čtivo in bojim se skoro, da je tudi edino. V to vrsto čtiva spadajo kriminalni romani, ki prinašajo v vsakdanjost nekoliko pustolovskih želja ali pa kratkočasne romane, pri katerih se utrujeni živci lahko spočijejo.

Upam, da si vsakdo od vas izbira svoje knjige ravno tako premišljeno kakor svoje prijatelje, skrbno in po svojem okusu. Kajti ravno knjige so tiste, kar prinaša vsakemu izmed nas to, kar koga zaradi poklica ali iz nagnjenja zanima. One so pametne in nudijo rade pomoč, lahko razburkajo s pustolovščinami našo kri ali pa nas s svojo zabavnostjo razveseljujejo. Želim samo to, da bi vsak imel toliko veselja s svojimi knjigami, kakor ga imam jaz s svojimi.

POTROŠNJA HRANE V ANGLIJI PREKAŠA PLANSKO PROIZVOD- NJO SOVJETSKE ZVEZE

Dopisnik „Timesa“ F. B. Czarnomski piše v „Timesu“, da Sovjeti ne objavljajo uradnih števil, ki bi potrdile njihovo trditev, da so bolj preskrbljeni s hrano kakor Anglija.

Dopisnik piše: „Po zakonu za petletko 1946 do 1950, ki jo je vrhovni sovet odobril 18. III. 1946, so bile določene sledeče količine proizvodnje hrane za leto 1950: meso 1,300.000 ton, maslo 275.000 ton, sladkor 2,400.000 ton. — Stvarna potrošnja teh živil v Angliji v letu varčevanja 1948 je bila v okroglih številkah: meso 1,900.00 ton, maslo 260.000 ton, sladkor 2,080.000 ton. Če upoštevamo, da je število prebivalcev v Sovjetski zvezi trikrat in pol večje kot v Angliji, so izgledi za bodoče leto, kakor se zdi, znatno bolj težki, kakor so bile dejanske razmere v Angliji v težkem letu 1948.

Dopisnik pravi nadalje, da kakor s hrano tako je tudi s stanovanji. Če upoštevamo število prebivalcev Sovjetske zveze, so stanovanjski cilji po planu v Sovjetski zvezi vsaj osemkrat nižji, kakor so stanovanjske razmere v sedanji Angliji, dasi v Angliji vlada veliko pomanjkanje surovin, dočim Sovjeti trdijo, da imajo surovin v izobilju.

SVET ŠTEJE 2.320.000.000 PREBIVALCEV

Po podatkih statističnega urada Združenih narodov je v letu 1947 svet štel približno 2.320.000.000 prebivalcev.

V desetletju 1937—1947 se je prebivalstvo Severne Amerike — vzeta kot zemljepisna enota — zvišalo za 15 odstotkov in je naraslo od 180.000.000 na 206.000.000, medtem ko je prebivalstvo zahodne Evrope, vzhodna Nemčija pri tem ne vpoštevana, zabeležilo samo 6 odstoten porast, to je od 207.000.000 na 218.000.000.

TELEVIZIJA IN LASULJA

Med raznimi posledicami, katere pri naša televizija (gledanje na daljavo s posebnimi radioaparati) v gospodarsko in družabno življenje Združenih držav, je ena izmed najbolj čudnih ta, da je povpraševanje po lasuljah naraslo.

Če upoštevamo dejstvo, da je pred mikrofonom zunanjo postopnoma stranskega pomena, ker pridejo do veljave samo vrednote glasu, je pri televiziji prav obratno. Zunanost je tu največjega pomena, to tem bolj, ker se pri vsaki posamezni televizijski oddaji ne morejo posluževati lepotilnih sredstev, ki so na razpolago kinematografskim snemanjem. To nam razlaga tudi dejstvo, da vsi tisti, ki imajo malo las ali že razvito plešo, segajo po lasuljah in to ne samo zgolj iz estetskega stališča, ampak tudi iz tehničnih razlogov, ker odbijanje svetlobe na pleši povzroča motilne svetlobne reflekse, ki so obup telerežiserjev.

Poskusi s streptomycinom

Uporaba streptomicina pri zdravljenju tuberkuloznega vnetja možganske opne (meningitis), katero bolezen so svoj čas imeli za neozdravljivo in smrtno, daje zelo znatne uspehe. Škotski znanstveni posvetovalni odbor je ravno v teh dneh objavil poročilo o pomenu zdravila, ki temelji na dvoletnih opazovanjih 81 ljudi, obolelih na vnetju možganske opne. Poskuse so delali bolniki skozi najmanj 4 mesece. Po omenjeni

dobi je živelo še 44% bolnikov, zdravje 38% je napredovalo zadovoljivo.

Najboljše uspehe je pokazalo zdravljenje bolnikov v starosti 4 do 16 let; od 36 bolnikov te skupine se je zdravje 21 bolnikov po 4 mesecih opazovanja zadovoljivo izboljšalo.

Danes je v Angliji dovoljena uporaba streptomicina v vseh primorih tuberkuloznega meningitisa.

Odbor proučuje zdaj uporabo streptomicina pri zdravljenju milijardne tuberkuloze in drugih vrst te bolezni. Tozadavne uspehe bodo objavili začetkom poletja in bodo gotovo važen prispevek k zdravljenju tuberkuloze v njenih raznih oblikah. Poudariti pa je potrebno dejstvo, da se je streptomycin pokazal kot uspešno zdravilo le pri nekaterih oblikah bolezni in da je do zdaj njegov učinek omejen na zdravljenje le nekaterih vrst primerov. Nov način zdravljenja je uporabilo 43 škotskih bolnišnic; število zavodov, ki so zdravili s streptomycinom lansko leto, je bilo le 20, leta 1947 pa 5. Zdravilo se lahko dobi za zdravljenje katerega koli primera tuberkuloze, za katerega je uspešnost tega zdravila priznana.

Vključ podražitvi

še vedno enake cene za

oljnate barve, ki kljubujejo vremenu, za barve, ki preprečujejo rjavenje, in za email-lake ter ostala za barvanje pri

PETER DE CILLIA

FELDKIRCHEN - Telefon 73

Podružnica: CELOVEC - St.-Veiter-Straße 15 - Telefon 28-38

Izpod domače lipe

ZELEZNA KAPLA

V mesecu maju so stopili v zakonski stan: Janez Roš, p. d. Kristanov v Beli, in Ana Pasterk, p. d. Sp. Tavčmanova v Lobniku. Nevesta je bila dolgoletna voditeljica župnijske dekleške zveze. V zadnji vojni je bila v taborišču in ječi, trije njeni vrli bratje so postali vojne žrtve.

Dekleta so pričakovala nevesto pri cerkvenih vrati z zastavo, poslovile so se od svoje zgledne voditeljice, želele so ji srečo in božji blagoslov v novem stanju. Ta poroka je bila brez običajnega divjega nočnega plesa in pijančevanja. Ženin in nevesta sta pokazala s tem, kako lepo je veselje božjih otrok brez svetnega, često razuzdanega praznovanja poroke. Ob božjem oltarju sta sodelovala sv. daritev in sprejela kruh življenja kot poroštvo blagoslovljenega srečnega zakonskega življenja. Da bi naši ženini in neveste v bodoče posnemali ta zgled krščanske poroke!

Lovro Šopar, cerkovnik pri sv. Lenartu v Remšeniku, je stopil pred poročni oltar z Amalijo Paul, p. d. Knoličevo iz Lepene. Tudi ta par je že prestal življenjsko skušnjo trpljenja. Ženin in nevesta sta bila v zadnji vojni v taborišču in tam mnogo pretrpela. Ženin zapušča sv. Lenarta, katerega je skrbno čuval osem let, sv. Lenart bo moral poklicati v svojo službo na višavo pod Olševo novega stražarja. Nadalje so se poročili Ludovik Karničar, šofer in Marija Božič, otroška vrtnarica. Jožef Osojnik, tovarniški nastavljenec, in Marjeta Pop. Vsem novoporečencem želimo mnogo sreče in božjega blagoslova.

Spomin zlate poroke sta obhajala krojaški mojster Jernej Vihar in njegova žena. Kakor pred petdesetimi leti sta stopila zdrava in vesela pred božji oltar, kjer sta obnovila po daritvi sv. maše vnovič sveto obljubo zakonske ljubezni in zvestobe. Moški zbor je zapel pevцу slavljenču lepe ubrane pesmi.

*

V 82. letu svoje starosti se je preselila v domovino večnega miru Jedert Trušner, roj. Jarc. Do svoje visoke starosti je bila še duševno čila, dobra mati svojim otrokom, pomagala je rada vsakomur. Moč za vse življenjske žrtve je zajemala iz globoke vere. Udeležba pri njenem pogrebu je pokazala, kako obče spoštovana je bila blaga pokojna mati. Družini naše sožalje.

Po dolgem bolehanju je zatisnila oči k večnemu počitku Franciška Meglič, r.

Pop. V Lobniku se je smrtno ponesrečil Franc Eberwein. Pri podiranju lesa je padla nanj smreka. Padel je takoj v nezavest in izdihnil.

Nenadoma je umrla Marija Urančič, vdova bivšega dolgoletnega oskrbnika planinske kočice na Obirju. Bila je skrbna mati in dobra gospodinja. Naj v miru počiva!

LEPENA

Sprejmite po dolgem času tudi iz našega kraja nekaj novic in pozdravov od naših gorskih kmetov in od prelepih visokih planin. Mrzlo in mokro vreme imamo, včasih tudi še sneg, katerega je pred kratkim še precej padlo, in je poškodoval ozimno rž; hvala Bogu pa se je še kar dobro dvignila in popravila.

Skrbi nas, kako bo z živino na planinah, ko je vedno tako hladno. Živino smo že zagnali na visoke planine. Jaz, pastirček pa grem na visoke gore, tam si zažvižgam in zapojem vsak dan, da se razlega iz kraja v kraj, ono domačo:

Zakrivljeno palico v roki,
za trakom pa šopek cvetlic,
ko kralj po planini visoki
pohajam za tropom ovčic.

Hitro nam je minul prelepi mesec majnik. V tem mesecu cvetoče pomladi je prišel ženin k nam po lepo cvetko, Knoličevo Malko; svadbo smo imeli, veseli in poskočni smo bili. Obema zakoncema želimo čim več sreče in obilo blagoslova božjega. Naj bi nevesti cveteli nageljčki duhteči ter zeleni rožmarin kot spomin na vesele dni v naših planinah.

Binkoštno praznike so veselo in v miru božjem preživel.

*

Pripis uredništva: Prednji dopis smo prejeli iz Lepene; dopis pa nima podpisa in ga zato izjemoma objavljamo. Vse dopisnike prosimo, naj brez strahu pod dopise pripišejo svoje pravo ime in naslov; ako poročilo namreč odgovarja resnici, ne bo uredništvo nikdar nikomur povedalo ime dopisnika.

CELOVEC

Za binkoštno praznike so poživljali celovške ulice, zlasti še okolico stolne cerkve, številni birmanci — fantje in deklice —, ki so prihiteli k sprejemu sv. birme s svojimi botri in botrami z vseh strani krške škofije, pa tudi iz drugih škofij. Nekateri so prispeli tako iz sekavske, šentpöltenske, dunajske in celo insbruške škofije. Vse birmanke so bile zelo okusno oblečene, večinoma v belih oblekah. Birmanci pa so večinoma

prvič v dolgih hlačah korakali s svojimi „goteji“ k sprejemu sv. birme.

Število birmancev je bilo letos večje kot pa prejšnja leta. Na binkoštno nedeljo je podelil škof krški 1842 birmancem zakrament sv. birme in to 906 fantom in 936 dekletom, v ponedeljek pa 619 birmancem in to 399 fantom ter 220 dekletom. Skupno je bilo torej za letošnje binkoštno praznike v Celovcu birmancev 2461 in to 1305 dečkov ter 1156 deklic.

Na oba praznična dneva, zlasti pa na binkoštno nedeljo, so morali birmanci in njihovi botri imeti precej potrpljenja, predno so prišli na vrsto. Že dolgo pred 8. uro so čakale vrste birmancev pred škofijsko cerkvijo in čim bolj se je urni kazalec pomikal proti osmi uri, tem bolj se je daljšala vrsta otrok, in je segala še do gostilne „König“. Policija je imela seveda vse polno dela, da je vzdrževala na neprisljen, skoraj vljuden način red med tem mladim živžavom.

Cerkvena slovesnost se je pričela vsak dan s pontifikalno sv. mašo, nakar je sledilo birmovanje.

Ne samo birmanci, tudi prodajalci najraznovrstnejših sladkih dobrot so imeli praznik. Stojnice so bile včasih kot oblegane in prodajalci so imeli polne roke dela, če so hoteli ugoditi vsem velikim in malim kupcem. — Nad slabim vremenom na binkoštno nedeljo so se mogoče pritoževali birmanci, ne pa slaščičarji. Namesto k Jezeru ali pa kam v okolico, kakor je to na ta dan navada, so se zatekli botri z birmanci v številne slaščičarne, kjer so se ob dobroti botrov navžili birmanci vsakovrstnih dobrot.

Tako so mogli birmanci z najlepšimi spomini oditi nazaj na svoje domove in se bodo vedno lahko z veseljem spominjali dneva, ko jih je škof potrdil za vojščake Kristusove.

*

Po celovških ulicah je za Binkošti bilo sploh zelo živo in so številni, v razne noše oblečeni tuji iz skoraj vseh avstrijskih dežel nudili zelo pisano sliko. Imeli pa so deloma „smolo“ z vremenom, saj je nekoliko deževalo že v soboto, še bolj pa v nedeljo popoldne in zvečer. Pač pa je bilo zato v ponedeljek dosti lepše.

Ob tej priliki bi opozorili tuk. mestno upravo na nek nedostatek, ki je na žalost zelo pogost v Celovcu: tuji so najbrž morali z neprijetnim presenečenjem ugotoviti, da mestni očetje oz. uprava niso posebno „vneti“ za vzdrževanje snage po cestah. Sem in tja jih sicer pometači pometajo, a še to navadno sredi dneva namesto v zgodnjih jutranjih urah. To gotovo ni v čast in ponos Celovca, ki hoče biti „cvetlično mesto“. — Po našem deželnem mestu so

tudi še drugi nedostatki, ki bi se deloma dali lahko odpraviti, o čemer se bomo pogovorili drugič.

BEKSTANJ

V tovarni strojev tvrdke Lindner v Mlinarah je dne 8. junija razneslo vsled vnetja pločevinasto posodo, v kateri je bila zmes natrijevih spojev. V obratu je bil takrat zaposlen ing. Jožef Zankl, ki je dobil vsled eksplozije zelo težke opekline. — Ključavničar, ki je bil tudi v obratu, je bil le lahko poškodovan.

GOSPA SVETA

Že stoletja in stoletja se je zatekalo koroško ljudstvo k svoji nebeški Materi v Gospe Sveti. K njej je vsako leto romalo in se zahvaljevalo za vse prejete dobrote, istočasno pa prosilo za pomoč v vseh sedanjih in prihodnjih težavah. In s svojega prestola v gosposvetki cerkvi je Marija delila dobrote, tolažila žalostne in nesrečne ter obupane vsa stoletja ter vsem, ki so jo obiskali, delila vse polno milosti.

Največ procesij prihaja v Gospo Sveto na binkoštno praznike in za Veliko Gospojnico. Za letošnje binkoštno praznike je bilo v Marijinem svetišču še več romarjev kot lansko leto. Že ob 7. uri je bila na binkoštno nedeljo in na binkoštni ponedeljek prostorna cerkev napolnjena z verniki od vseh strani Koroške. Pojačan cerkveni pevski zbor je v resnici lepo izvajal „Missa brevis“ in pa Mozartovo „Ave verum“.

Marijino svetišče v Gospe Sveti je pravo romarsko svetišče ne samo za bližnjo, že skoraj popolnoma ponemčeno okolico, ampak tudi za vso Spodnjo Koroško. Zato se zelo čudimo, da ni za slvensko bogoslužje za veliko število slovenskih romarjev vsaj ob glavnih romarskih praznikih bolj poskrbljeno. Vsak se rad in najboljše izpoveduje in vsak najbolj iskreno in zbrano moli v svojem materinem jeziku, v katerem tudi najraje posluša božjo besedo.

GORENČE PRI GREBINJU

Redko od nas dobite kako poročilo, pa še takrat moramo poročati o nesreči. Ob 10. dopoldne je bilo v četrtek dne 9. junija, ko je nenadoma zagorelo gospodarsko poslopje na posestvu Firčank, ki je last Marije Karič. Obširno gospodarsko poslopje je pogorelo vse do tal, le temeljno zidovje je ostalo. Ker se je požar izredno hitro širil, ni bilo mogoče skoraj ničesar rešiti in so zgoreli vsi gospodarski stroji, vsa obleka, vsa oprava in orodje. Zato pa je tudi škoda tako velika in jo cenijo vsaj na 50.000 šilingov.

Vzrok ognja je v tem, ker je bil dimnik že zelo potreben popravila in je pri peki kruha ogenj prešel skozi pokvarjen dimnik na sosednje lesene dele poslopja.

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izviren roman)

12.

Sebenakova misel raste in išče temelja.

Andrej Jerčem nikoli ne bo kos. Mlahav je kakor testo. Komaj da si upa med fante.

Ob Andreju se Sebenakove misli zapletejo. Z Ulešem sta okoli kraja govorila.

Zdaj Sebenak premišlja Uleša. Nič ni rekel. S priprtimi očmi je gledal čez mizo in po svoji navadi bobnal s prsti po mizi.

Ko bi se Andrej priženil k Ulešu. To liko, da bi se nekam umaknil.

Sebenak se boji misli, ki se sama razvija.

Zakaj naj bi se Andrej umaknil?

Sebenak bi rad zaustavil misel, toda kar sama drvi svojo pot.

Ko bi žena umrla.

Misel gloda misel in Jerčeva bajta z žejanskega brega mežika z Vorenčevimi očmi.

Zimovčeva Manca je vdova in grunt ni slab, čeprav ni velik. In Zimovčeva še vedno vozi v Sebenakov mlin.

Kakor na drobno priprte oči so okenca na Jerčevi bajti.

Fanta ima pri desetih letih. Močnega in zdravega, da ga bo zdravje razgnalo. Misli ni moč ustaviti.

Z zdravo krvjo bi se lahko bil z Jerčevimi galjoti. Tudi brez Uleša.

V.

Poletje se je bližalo koncu, vročina pa je rasla, da je vsa živad tiščala v senco.

Jerčev Aleš je nekajkrat na dan skočil v Bistrico, da se je ohladil. Z močnim životom se je poganjal po vodi, da je pršilo na vse kraje. Vorenc ga je opazoval od mlina in z zadovoljnimi očmi prečenjal mogočni Alešev hrbet, ki ga opluskavala Bistrica.

Tudi Sebenakov Andrej je nekajkrat prišel. Suh in stisnjen se je zdel Jerču kakor suha veja.

Na večer se je zrak počasi ohlajal. Ko so obstala kolesa, je čudna tišina legla čez Bistrico. Spočetka ni bilo slišati niti šumenja vode. Šele čez čas si čutil, da teče in da prši iz nje prijetna hladnost.

Ko je Jerčev mlin obstal, sta odšla Vorenc in Aleš večerjat.

Po večerji se je Aleš vrnil v mlin. Vsak večer enako. Vorenc se je bal, da bi se sicer kaj zgodilo. Sebenaku ni zapal.

Z nočjo, ko se je žejanski breg umaknil v somrak in ko je iz Sebenakovih oken medlela luč skoz rdeče zastore, so fantje pred Gradišarjem vzdignili pe-

sem. Spočetka je bila kakor mrmranje, nato je zrasla in zaplavala tja v žejanski breg, oplazila Jerčev mlin, zašumela čez Bistrico in se zagnala v breg proti Srednji vasi.

V takile noči se je Aleš odločil. Zaklenil je vrata, pogledal proti bajti in zginil v jelševje. Ni bilo prave poti ob Bistrici, komaj je bilo za človeka prostora. Zvezde so visele proti tržiški strani.

Daleč do Uleša ni bilo. Ko je Aleš prišel do brvi, je obstal. Onstran Bistrice je ležala hiša in belo zidovje je ždelo pod Črepinjekom kakor veliko belo telo brez glave.

Aleš je premišljal. Stal je na brvi in se ni mogel odločiti.

Počasi je vstajal iz šumenja vode Vorenčev obraz. Nasršene obrvi, porogljive ostre oči in povešena spodnja ustnica.

Med Jerči in Uleši ni sprave, Aleš. Na našem domu so.

Aleš na brvi strmi proti mogočni hiši. Z najtišjo mislijo, je že pripet nanjo, v krvi pa je še vedno Jerč, ki se upira sleherni blagi misli.

Vse to bi moralo še danes biti Jerčevo.

Potlej se mu počasi trgajo koraki prek brvi. Ko stopi prek mostiča, ki drži čez Ulešovo rako, obstane.

Dvorišče je mirno. Voda v raki komaj šumi. Okna so temna.

Bog ve, kje je Minčino okno?

Zdaj se zgane pes. Veriga, ki je speljana po žici, zaropoe.

Volčjak varuje Ulešovo domačijo. V Alešu buta Jerčeva kri.

Kaj bi rekel Vorenc, ko bi ga zdajle videl? Ponoči, skoraj pred pragom Jerčevega sovražnika.

Aleš je čudno žalosten. Noč je topla, mlačen veter veje od dupljanske strani. Minca gotovo spi. Še na misel ji ne hodi, da Jerčev Aleš stoji tako blizu nje.

Vse zvezde se kar naprej gnatejo nekam proti tržiški strani.

V Črepinjeku laja lisica. Alešu se zdi, da ima očetov glas.

Med Jerči in Ulešem ni mostu.

Aleš se obrača. Počasi, s silo, kakor da je srce prilepljeno na košato hišo, ki je potopljena v temo.

Sklonjeno odide nazaj čez brv.

Ko se je znova pričel plaziti skoz jelševje in vrbovje, je v Črepinjeku zopet zalajal lisjak.

Ulešev pes mu je odgovoril. Globok pasji glas je prepral nočno tišino.

Alešu se je zdelo, da pasji zobje varujejo tudi Minco.

Čudno potrč je odklenil vrata v mlin in v temi legel.

Celo noč se je v Aleševem srcu boril Vorenc z mlado ljubeznijo, Jerč z Ulešem.

In Aleš ni vedel, kam bi se nagnil.

Proti jutru, ko je zaspal, so prvi oblaki pričeli požirati zvezde na tržiški strani.

(Dalje prihodnjici)

Tegavska naročila!

V najkrajšem času izgotavljam vsa naročila, ki spadajo v mojo stroko, kakor: okna (navadna in na poteg), vrata, vežna vrata, stopnice, lesena tla. Lampis-pohištvo in pohištvo iz trdega lesa. Ker imam že dolgoletne izkušnje, mi je mogoče dobavljati samo strokovno neoporečno delo. Na zahtevo Vam tudi rad dam strokovne nasvete

Stejem si v čast sporočiti vsem oblastem, uradom in trgovskim prijateljem, da je moje na novozgrajeno **GRADBENO IN POHISTVENO MIZARSTVO** sedaj v **CELOVCU - SATTNITZ št. 1**

JAKOB BRODNIG, VELEMI-ZARSTVO
CELOVEC - SATTNITZ, št. 1

LOGAVES

Zopet imamo nekaj novic, ki bi jih radi sporočili bralcem „Koroške Kronike“, še raje pa bi jim nekaj stvari potložili. Pred kratkim je bil pogreb Ahacove matere, ki so dosegli lepo starost 88 let. Bila je to prava slovenska mati, katere prvi sin je postal žrtev plebiscita. Če bi mogla še sama odločati, bi ji gotovo ne bilo po volji, da so bili vsi pogrebni obredi, v kolikor niso bili v latinščini, le samo v nemškem jeziku, tako govor kakor tudi petje. Kako žalostno dejstvo je to in kako je bilo težko nam pri srcu, ki smo poznali staro Ahacovo mater.

Nedeljsko jutro je, po „kosilu“ malo posedim in poslušam jutranjo slovensko glasbo, ki jo oddaja radio Celovec. Kako gre k srcu, ko slišim besedo in petje v svojem jeziku, ki je drugače tako tepan in zaničevan. Kako lepo pojejo! Da bi mogli biti enkrat res že veselega srca! Še večkrat naj bi nam zapeli tisti dve deklici, saj vsi tako radi poslušamo njihove pesmi, se vsaj naša srca malo pokrepčajo.

Več let nam je bila pot zaprta preko Drave. Sedaj, ko je pot spet odprta, sem se prejšnjo nedeljo napotila v Podgorje, kjer je daleč naokrog znana romarska cerkev. Kako me je že takoj pred cerkvijo užalostilo, ko zagledam tam lep misijonski križ, toda z izključno nemškim napisom. Preje je bilo vse slovensko, nikjer nobenega nemškega napisa, v cerkvi ni bilo nemške pridige, ker pač zato ni bilo nobene potrebe. Danes so tam še isti prebivalci, toda vendar toliko nemškega in to zaradi nekaj priseljencev. Iz obzira do teh se či-

nato pa jih je poštni avtobus odpeljal v krasnem pomladnem jutru proti Velikovu in naprej proti koroškemu glavnemu mestu, v Celovec. Komaj so se Celovčani dobro prebudili, ko smo že brzeli iz Celovca proti Vrbskemu jezeru.

Lepo je bilo vreme, krasen pogled na Karavanke in na jezersko plan, ko smo se vozili na severni strani jezera. Kmalu smo bili mimo Vrbe v Rožeku. Tu smo pozdravili našega domačina iz šmiklavške župnije, č. g. župnika Marktla, ki bo praznoval letos začetkom septembra svoj srebrni mašniški jubilej v domači župnji. — Izletniki so bili v Rožeku še pri eni sv. maši, poslovili so se od g. župnika in se odpeljali ob Baškem jezeru naprej v Beljak in k Mariji na Zilji. Cerkev pa je tu ravno v popravilu, g. župnika ni bilo doma in izletniki so se okrepčali z „mavžno“, ki so jo imeli s seboj. Spet smo brzeli proti Baškemu jezeru in ob njegovi zapadni strani proti Štebnju. Prijazno nas je pozdravil č. g. župnik F. Milonig, ki je oskrboval pred leti nekaj časa tudi našo faro v Gorenčah. Izrazili smo mu sožalje ob bridki izgubi, ki ga je zadela s smrtjo brata Janeza. V župni cerkvi v Štebnju so imeli izletniki popoldanski blagoslov, nato pa so se v spremstvu g. župnika odpeljali proti Ločam. Tu so izletniki občudovali veličastno župno cerkev, ki je gotovo ena najlepših na Koroškem. Č. g. župnik Milonig je romarjem razlagal nastanek te cerkve, razkazoval jim je nato lepoto okolice in jih je nato spremljal še naprej do Podgorij, kjer je bila naslednja postaja. Tam je romarje izletnike prijazno sprejel č. g. župnik

ŠMARJETA PRI LIBUČAH

V petek dne 10. junija je velik požar popolnoma uničil stanovanjsko poslopje ter tudi še eno koč v Šmarjeti. Lastnica označenih poslopij, Jera Koletnik je s tem požarom silno oškodovana. Nismo še prejeli poročila, kako je ogenj nastal.

DOLINA PRI POKRČAH

Na ravnini smo, pa vseeno pravijo, da smo v Dolini, v dolini zato, ker nas farani iz Pokrč gledajo nekako od zgoraj, četudi so komaj dobrih 20 metrov nad nami.

V Pokrčah imajo sicer farno cerkev, toda mi v Dolini smo bolj slavni, vsaj tako si domišljamo te dni. V dneh 17., 18. in 19. junija je namreč ravno sto

Radio Schmidt
Prodaja - popravila
žarnice
Vaša strokovna trgovina

CELOVEC

Bahnhofstraße 22 • Telefon 29-48

let, kar se je na kraju, kjer stoji danes cerkev Marijinega obiskovanja v Gozdu, po ljudskem izročilu prikazovala Marija trem pastircam. Ko so ljudje zvedeli o prikaznih, so začeli kar trumoma prihajati na ta prostor in so tam prosili Marijo milosti in pomoči. Z darovi romarjev so nato začeli zidati cerkvico, leta 1861. so položili temeljni kamen, dve leti pozneje so dozdali sprednji del cerkvice. Pozneje so dogradili tudi stolp, ki pa je bil slabo grajen in se je junija leta 1898 podrl. Načrt imamo in sicer lep načrt, da bi iz sedanje male cerkvice zgradili lepo Marijino romarsko cerkev. Seveda je malo dvomljivo, da bi se teh težkih časih posrečilo ta načrt izvesti.

V teku minulih 100 let je postala Dolina za številne romarje kraj milosti. Stari in mladi vedno radi prihajajo na ta kraj, že zato, da tudi oni, kjer so jim v domači cerkvi že odvzeli pravico poslušati božjo besedo v slovenščini, slišijo spet slovensko pridigo.

Ob 100 letnici Marijinih prikazovanj v Dolini bodo cerkvene slovesnosti v čast Materi Božji v petek, soboto, zlasti pa v nedeljo, ko pričakujemo številne procesije iz sosednjih, pa tudi iz bolj oddaljenih župnij. Nato bo procesija in slovesna sv. maša na prostem, popoldne pa posvetitev brezmadežnemu Srcu Marijinemu.

ŠT. JAKOB V ROŽU

(Ponesrečena bandera)

V teku let se spreminjajo ljudje, njihove vasi in njihova mesta. In ta sprememba se v naših krajih navadno ne vrši na boljše, marveč le na slabše. Slovenska domovina se spreminja, toda neko jedro je v nji, katero se drži stare narave trdno in trajno še naprej.

Slovensko jedro Koroške je Rož in v njem stari, narodni in zvesti Št. Jakob. Tudi tod se je v minuli dobi veliko, morebiti preveč spremenilo. Zgradili so železnico v Področico, zgradili so tam nemško cerkvico in končno so postavili še nemško šolo, ki je zajela kar precejšen del poprej popolnoma slovenske občine. Nedavno je imela župnija 5 razredov šole, danes jih ima kar 15. Že leta sem ima Št. Jakob tudi svoj vaški kino.

Vsa okolica je posejana zličnimi delavskimi hišicami. Vendar pa vse te spremembe Št. Jakobu niso mogle vzeti znaka, da je tukaj močna, na daleč vidna slovenska naselbina. Toda ljudje, ki jim slovenščina mrzi, poskušajo vedno naprej v to vas vrniti protislovenskega duha. Sredi vasi stoji izza nacističnih dni spomenik, znamenje brez križa ali znaka božjega, torej illegalen spomenik, ki se ga oblasti do zdaj še niso dotaknile. Z velikim hrupom so hoteli Kaibitsch in tovariši ponemčiti Št. Jakob, toda zapustili so tod le nekaj smešnega spomina.

Tokrat pa sta se združila dva prijatelja: društvo „Landmannschaft“, rekli bi „društvo rodoljubov“, to je stara organizacija, katera je pričela s prirejanjem shodov v narodnih nošah. Drugi pri tej organizaciji pa je novejših dni otrok. Neka vrsta plesa se imenuje nemški „Schuhplattler“, ples s teptanjem in ploskanjem. Ta ples se zdi nekaterim ljudem tako pomemben, da ustanavljajo ponekod podružnice takih plesalcev. Upamo, da se zdaj že dobi dosti podplatov in da ti plesalci podpirajo usnjarsko obrt. Drugega pomena stvar ne more imeti. Nekdo si je zdaj zmisli, da bi se s sprevedom v narodnih nošah ter z novim plesom dal privabiti slovenski Št. Jakob. Tu se naj ustanovi podružnica plesalcev.

Podružnica pa potrebuje najprej zastave ali bandera. Naročili so ga in menda stane čez 2000 šilingov. Na ples so vabili ne samo šentjakobčane, marveč vse nemške „rodoljube“ tudi iz sosednjih dežel, ne da bi bili dovolj poskrbeli za prenočevanje tujcev.

Nekateri „rodoljubi“ so si zdaj zmisli, da bi bilo novo bandero treba blagosloviti in pri slovesnosti napraviti zbirco, ki bi krila stroške. Šli so h g. dekanu, ki pa jim je moral pojasniti, da tega sam ne sme in mora prej dobiti od škofijstva dovoljenje. Napravili so torej vlogo na škofijstvo in v njej napovedali, da bo govoril neki višji uradnik iz Celovca, ki je zagotavljal, da bo govoril „zelo zmerno“. Škofijski urad v Celovcu je o stvari razmotrival. „Schuhplattlerji“ in njih plesne prireditve navadno ne iščejo cerkvenega blagoslova, in zagotavljanje onega „višjega uradnika“, da bo govoril „zelo zmerno“, pomislekov škofijskega urada ni moglo odstraniti. Sklenili so, da bandero ne bo blagoslovljeno. Ljudje ga lahko nosijo kamorkoli in kakorkoli, toda duhovnik ga ne more blagoslovljati zato, da ga bodo potem ljudje nosili po plesnih veselicah.

Takega sklepa pa niti „Landmannschaft“ in tudi „čevljarji“ niso pričakovali. Slavnost je bila napovedana, ljudje povabljeni. Na dnevnem redu je bil blagoslov bandera in napovedana je bila tudi gospodična, ki naj kumuje banderu. Sv. maša je bila napovedana za 10. uro. Ker je bil praznični dan, ni bilo mogoče maše prepovedati. Če bodo ljudje prišli iz Štajerske, Tirolske in od drugod, bodo nekateri tudi hoteli biti pri maši. Zato so v Celovcu pri škofijstvu sklenili in zaukazali, da se na cerkvena vrata pritrdi oznako: „Ob 10. uri sv. maša“ in da naj gre maševati tuj gospod iz Celovca. Ta je res maševal in nihče ne more domačemu dekanu zato očitati kako nestrpnost. Ko je maša minula, je slavnostni odbor izginil s pozorišča. Odbor se je hotel namreč vrniti v cerkveno zadevo, pa mu je nekdo zastavil pot in določil, da popolnoma svetne (in deloma celo politične) reči ne spadajo v cerkev. Ljudje se še zdaj smejejo; obenem pa jim je bilo v nekako zadoščenje, da je še neka oblast v Celovcu, ki si je upala v tem slučaju odločno reči: „Ne!“ — Želimo le, da bi se to v zaščito pravice še večkrat zgodilo.

Kinder FOTO **Ella Petrykiewicz**
FOTOGRAF
BELJAK - Villach

Poročne in darilne slike ter slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del.

Nov naslov:
Postgasse 3, Tel. 49-36

sto slovenski kraji ponemčujejo. Koliko naših ljudi je v nemških krajih ali le deloma nemških krajih; ali slišijo ti kdaj slovensko besedo v cerkvi? Tudi jaz sem bila nekdaj v Celovcu, kako sem pogrešala domačo besedo v cerkvi, toda žal v nobeni cerkvi v Celovcu, kjer živi toliko Slovencev, takrat ni bilo slovenske besede. — Tem priseljencem pa danes cerkvena oblast tako hitro in rade volje ugoditi. Ko pa prosijo Slovenci za slovenskega duhovnika, jim ne ugodijo tako radi ali pa sploh ne. Pa sem se pri tem spomnila binkoštnega naročila, ki pravi: „Pojdite po vsem svetu in učite vse narode.“

Minuli mesec sem hotela poslati pismo na občinski urad v Logavesi. V naglici sem naredila slovenski naslov. Ko ga hočem oddati na pošti v Vrbi, ga je uradnik zavrnil in ga ni hotel sprejeti. Iz tega vidimo, da imamo Slovenci na Koroškem vse pravice bolj v besedi kakor pa v resnici. Pa uradniki na pošti nočejo niti odgovorjati v slovenskem jeziku, četudi so Slovenci, kakor n. pr. na pošti v Št. Ilju. Mogoče pa imajo tako naročilo?

RUDA (in okolica)

Zupljani iz župnij Ruda in Šmiklavž so priredili na binkoštni ponedeljek dne 6. junija pod vodstvom župnega upravitelja v Gorenčah zelo dobro uspel romarski izlet po najlepšem delu Koroške. Ob 7. uri so se zbrali izletniki (50 jih je bilo) pri sv. maši v Gorenčah,

dr. J. Hornböck. V cerkvi je bila kratka pobožnost, izletniki so se poslovili od g. župnika Miloniga, ki jih je spremljal do sem, in od župnika podgorjanskega ter so se odpeljali proti Borovljam, kjer so si ogledali cerkev in okolič.

Pozno je že bilo, zato so hiteli naprej. Toda napaka na avtobusu je izletnike še enkrat pridržala, da so pod vznožjem Obirja občudovali krasoto okolice, diven pogled na vrhove Košute in na oba Obirja. — Mimo Apač in naprej skozi Podjuno so bili kmalu spet v svojem „glavnem mestu“ v Velikovu, ob 21. zvečer pa doma na Rudi in v Gorenčah.

Izletniki-romarji so bili s prireditvijo izredno zadovoljni. Večina je šele prvič imela priliko videti in občudovati krasoto tega dela koroške dežele. Vreme je pripomoglo k dobremu razpoloženju izletnikov, ki so si čas na izletu, ki pa je bil zvezan tudi z romanjem, krajšali ter lepšali z verskimi in narodnimi pesmimi.

**ŽENSKE
MOŠKE
OTROŠKE obleke**
v veliki izbiri pri

Walcher

CELOVEC, 10.-Oktober-Straße 7
Telefon 22-73

Lastna delavnica - Pristne narodne noše